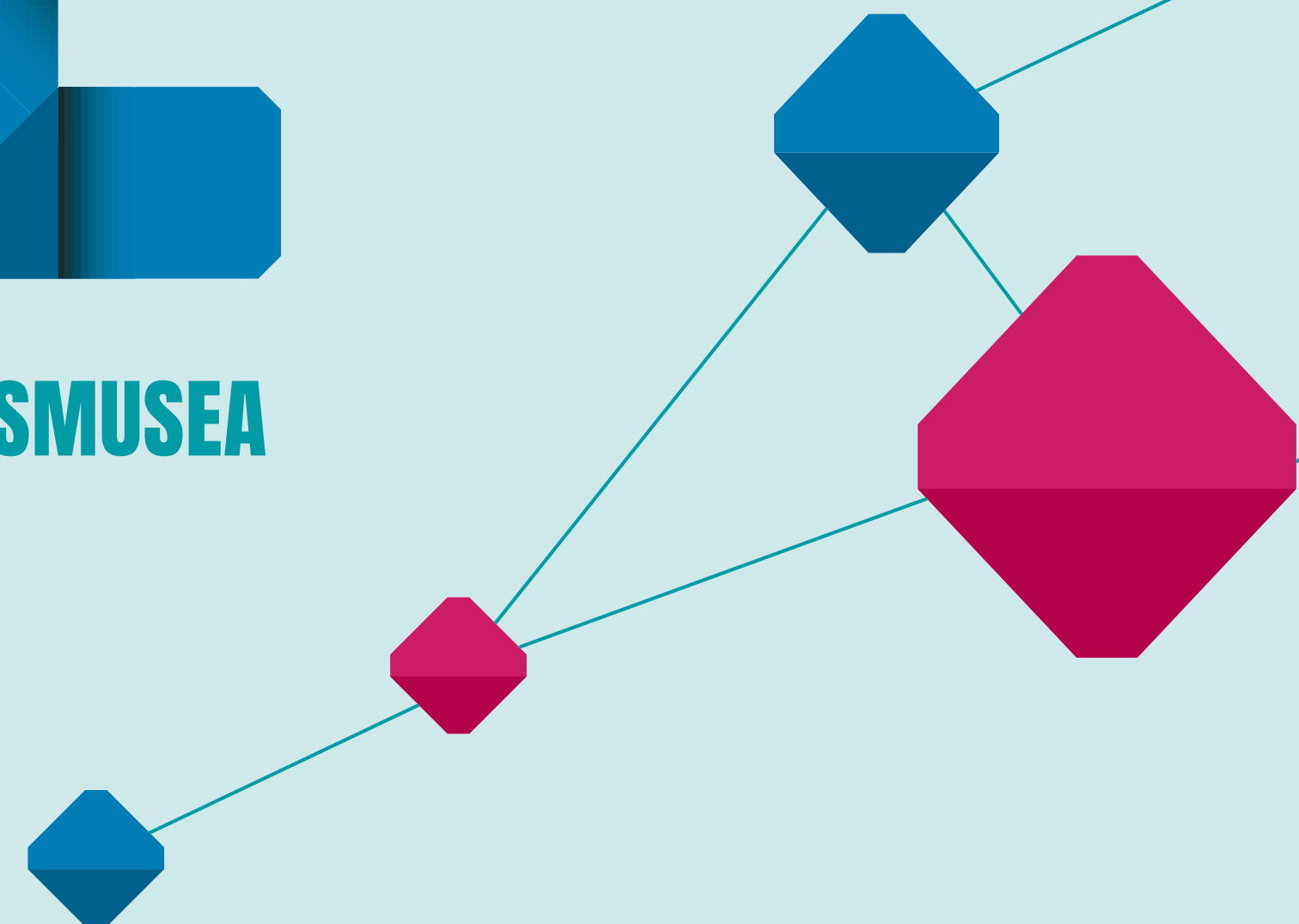
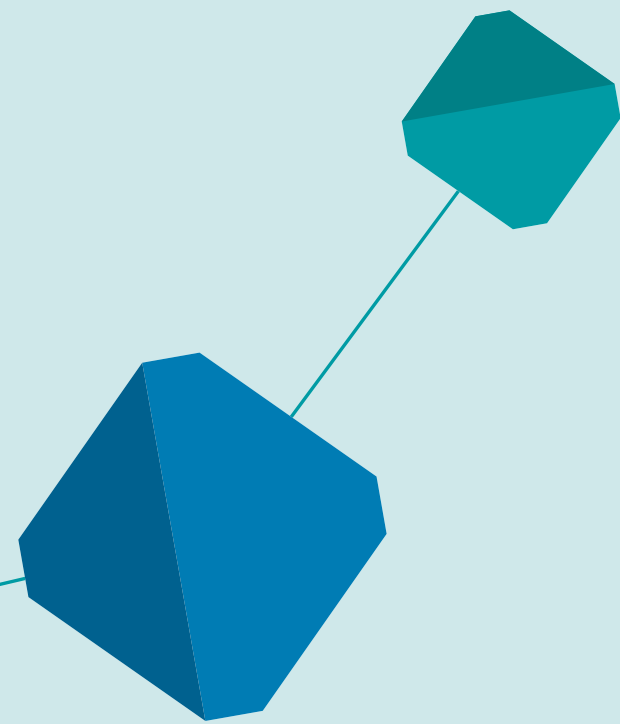

VSC-JAARVERSLAG 2022

Vanuit onzekerheid naar krachtig herstel

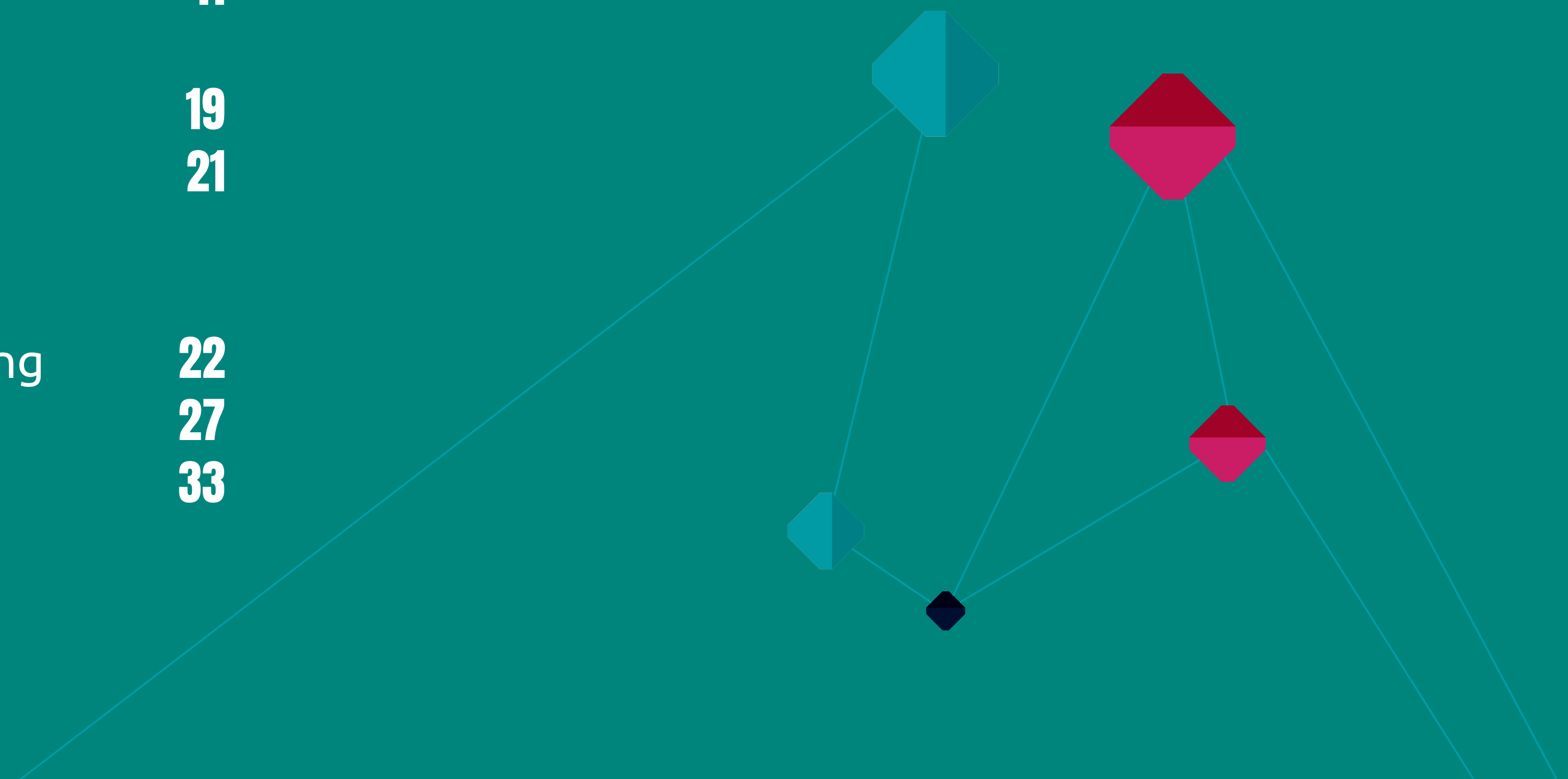
VERENIGING VAN WETENSCHAPSMUSEA
EN SCIENCE CENTERS

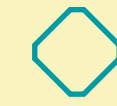

INHOUD

1. OVER DE VSC	3	6. VOORUITBLIK 2023 EN VERDER	37
2. VOORWOORD	5	7. COLOFON	38
3. DE VSC-LEDEN: WETENSCHAPSMUSEA EN SCIENCE CENTERS		BIJLAGE: BEZOEKERSCIJFERS VSC-LEDEN	39
Nieuwe VSC-leden	7		
Herstel na corona	8		
Projecten en tentoonstellingen	11		
4. DE VERENIGING	19		
VSC-bestuursverslag	21		
5. PROJECTEN EN ACTIVITEITEN VAN DE VSC			
Strategische hoofdlijn 1: maatschappelijk belang	22		
Strategische hoofdlijn 2: collectief belang	27		
Strategische hoofdlijn 3: individueel belang	33		

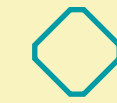
OVER DE VSC

De VSC is de vereniging voor alle wetenschapsmusea en science centers met 43 leden. De VSC vertegenwoordigt haar leden binnen het wetenschappelijke en culturele veld, initieert en faciliteert samenwerking, kennisdeling en verbinding. Daarmee zorgt de vereniging in de rol van sectororganisatie voor een continue ontwikkeling, verbetering en innovatie binnen de sector. De Nederlandse wetenschapsmusea en science centers ontvangen jaarlijks gemiddeld 5 miljoen bezoekers. Samen weten wij hoe je een breed publiek betrekt bij wetenschap, natuur en techniek.

“We zorgen voor essentiële verbindingen tussen wetenschap, technologie, cultuur en samenleving. We betrekken iedereen op een toegankelijke manier bij de ontdekkingen en denkwijzen uit wetenschap en technologie waardoor onze cultuur en maatschappij mede gevormd zijn, worden en zullen worden. Daarmee stimuleren we een open en nieuwsgierige houding.

We bevorderen het vermogen om vragen te stellen, door onderzoek en ontwerp antwoorden te zoeken en deze antwoorden op waarde te schatten.”

- uit de VSC-kernbelofte

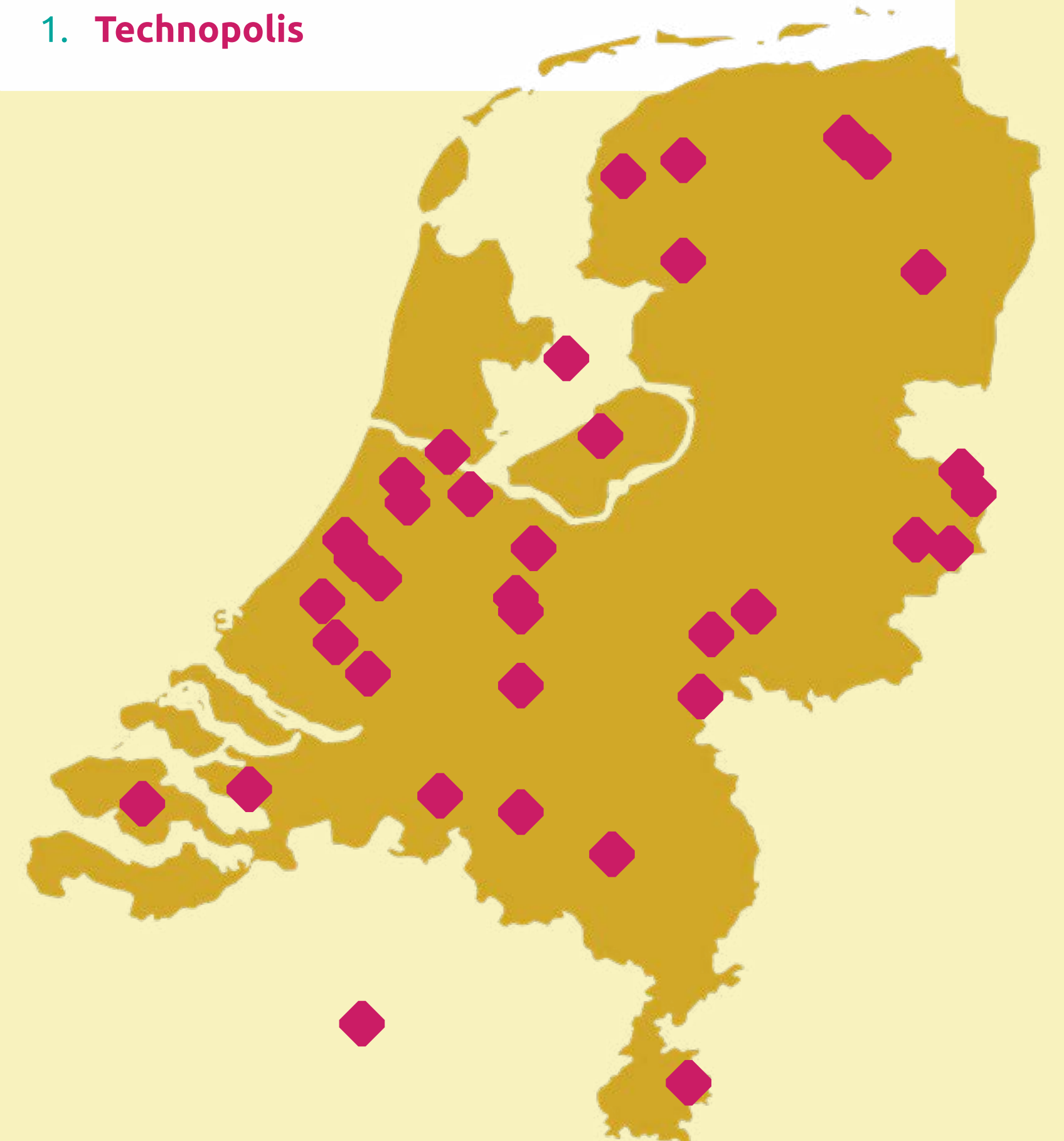
OVER DE VSC

De leden van de VSC - vereniging van wetenschapsmusea en science centers op 31 december 2022:

1. ARTIS
2. De Bastei
3. Batavialand
4. Rijksmuseum Boerhaave
5. Cosmos Sterrenwacht
6. Discovery Museum
7. Eise Eisinga Planetarium
8. Geofort
9. Haarlemmermeermuseum De Cruquius
10. Maritiem Museum Rotterdam
11. Museon-Omniversum
12. De Museumfabriek
13. Museum Joure
14. Museum Natura Docet
15. Museum Speelklok
16. Museum Zaanse Tijd
17. Naturalis Biodiversity Center
18. Natuurhistorisch Museum Rotterdam
19. Natuurmuseum Brabant
20. Natuurmuseum Fryslân
21. Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid
22. Nederlands Watermuseum
23. NEMO Science Museum
24. Next Nature Network (Evoluon)
25. De Ontdekkfabriek
26. Ontdekstation013
27. Oude Sterrewacht Leiden
28. Oyfo Techniekmuseum
29. Science Gallery Rotterdam
30. Science LinX
31. Sonnenborgh - museum en sterrenwacht
32. Space Expo
33. De Spelerij - De Uitvinderij
34. Het Spoorwegmuseum
35. Terra Maris
36. Teylers Museum
37. TU Delft Science Centre
38. De Uitvindfabriek
39. Universiteitsmuseum Groningen
40. Universiteitsmuseum Utrecht (UMU)
41. Watersnoodmuseum
42. Zuiderzeemuseum

De VSC-steunleden van de VSC op 31 december 2022:

1. Technopolis

VOORWOORD

05

Met het einde van de coronasluiting ontstond vanaf het voorjaar van 2022 onder de leden van de VSC welhaast een explosie aan activiteiten: tentoonstellingen over de meest actuele onderwerpen, heropeningen, een record aan schoolbezoeken, innovatieve samenwerkingen met het sociaal domein, projecten ter verbinding van wetenschap met kunst en cultuur, gezamenlijke projecten met wetenschappers en wetenschappelijk organisaties en natuurlijk bleef ook online het aanbod stromen.

Onder leiding van onze nieuwe directeur Menno Tummers en zijn team traden we als vereniging een nieuwe energieke fase in. Die werd geïllustreerd door ons nieuwe filmpje 'De Wonderzoeker' dat op een open en kwetsbare manier in een paar minuten laat zien waar wij voor staan. Een nieuwe fase ook met een meerjarenstrategie '22-'25, waarin de VSC toont meer te zijn dan een vereniging voor leden die van elkaar leren en samen hun belangrijke taak voor het voetlicht brengen. In de komende jaren zal de VSC haar gezamenlijke maatschappelijke rol verder uitbouwen als voeding van kennis en begrip van wetenschap, techniek en natuur onder alle Nederlanders; het bieden van een po-

dium voor wetenschap en het ontwikkelen van toekomstig talent.

En dat is nodig in een tijd waarin *fake news*, alternatieve feiten en complottheorieën het maatschappelijk onbegrip en daarmee de druk op acceptatie van de antwoorden vanuit de wetenschap op de grote vragen van onze tijd steeds voelbaarder maakt. Mensen en hun cultuur kunnen niet zonder een gezamenlijke kijk op de 'taal voor feiten', omdat zonder die taal samenleven nog chaotischer wordt. In zo'n tijd is het belangrijk dat iedereen inzicht heeft in hoe onze gezamenlijke taal over feiten tot stand komt en wat zij vermag. Het was dan ook logisch dat de VSC onder de vleugels van

NEMO uitvloog en een eigenstandige relatie met het ministerie van OCW wist te bewerkstelligen.

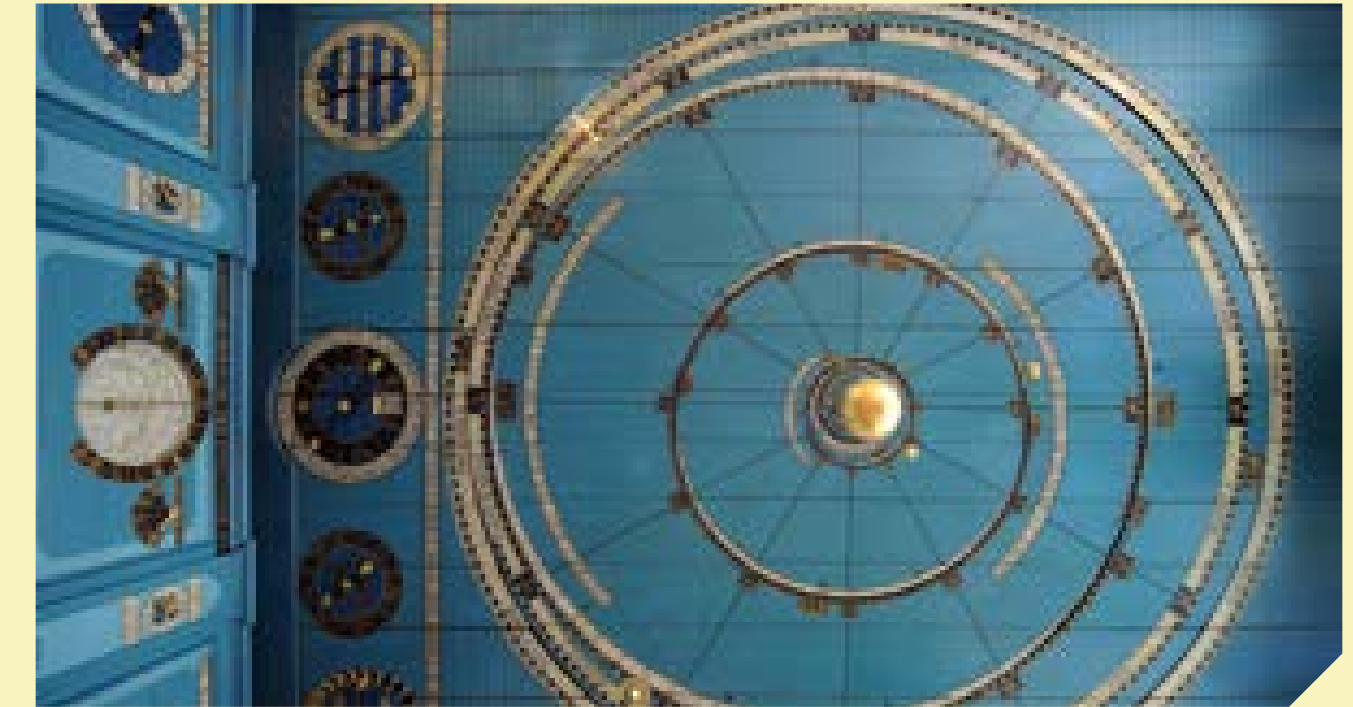
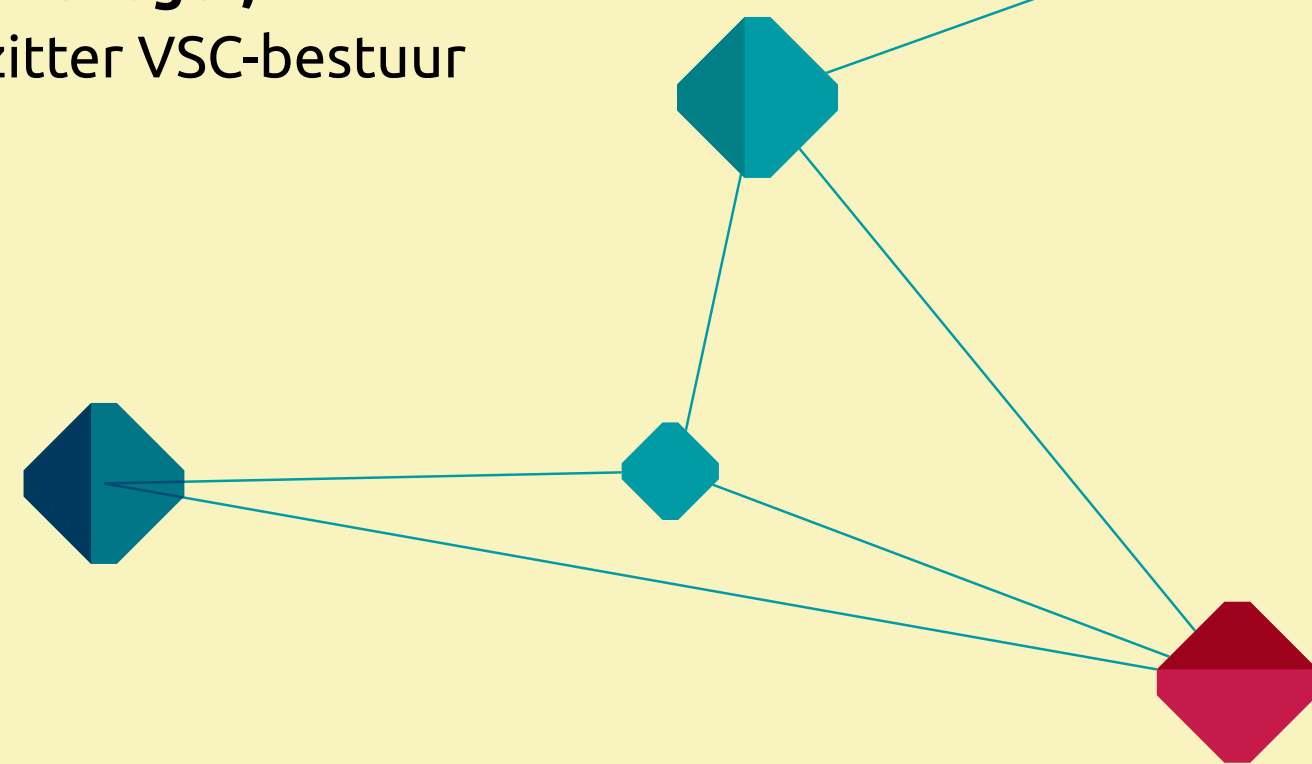
In gezamenlijkheid is de VSC een flexibel platform, bewust geworteld in de samenleving die als geen ander jong en oud, praktisch en intellectueel, wit en zwart, op een makkelijk toegankelijke manier weet te bereiken. Een sector van vertaalmachines die samen de ingewikkelde ontwikkelingen in onze wereld in begrijpelijke woorden duidt. Een bescheiden sector die nieuwsgierig naar de samenleving kijkt en zich afvraagt: "wat denk jij?" Een sector die aanzet tot denken en tot doen, zonder de waarheid te beleren. Een sector die de kennis die onze samenleving verbindt toegankelijk maakt voor iedereen.

Het was dan ook niet voor niets dat minister Dijkgraaf op een van onze bijeenkomsten een miljoenen impuls gaf aan voor de ontwikkeling van een nationaal centrum voor wetenschapscommunicatie. Ook logisch dat wij met veel bekijks de vaste kamer commissie OCW mochten informeren over onze missie: een podium voor de wetenschap om nieuwsgierigheid te stimuleren, talent te ontwikkelen en begrip van en voor de wetenschap te kweken.

De VSC bouwde in 2022 in hoog tempo verder aan het versterken van die nieuwsgierigheid en toegankelijkheid van wetenschap als basis voor onze cultuur en onze samenleving. Dat blijven we in de komende jaren doen, als individuele instellingen en ook nog meer in gezamenlijkheid. Omdat voor onze sector wetenschappelijk is vastgesteld dat in de wetenschapscommunicatie één plus één, drie is.

Wimar Jaeger,
voorzitter VSC-bestuur

Nieuwe VSC-leden

In 2022 zijn twee nieuwe leden toegetreden: Next Nature Network en Science Gallery Rotterdam

Stichting Next Nature Network is een organisatie van denkers, makers en educatoren, in het in 2022 heropende Evoluon in Eindhoven, die zich richt op onze toekomst, waarbij natuur en technologie en de symbiose ervan centraal staan.

Science Gallery Rotterdam is een gloednieuwe ruimte in het Erasmus MC Rotterdam waar wetenschap, kunst, maatschappij, onderwijs en gezondheidszorg samenkomen en is onderdeel van een internationaal netwerk dat wetenschap, kunst, technologie en design samenbrengt.

Eén van de VSC-steunleden, stichting **Techniekpromotie**, heeft in 2022 helaas het lidmaatschap moeten opzeggen, omdat zij vanwege faillissement stopten met hun werkzaamheden. Er is eind 2022 ook verkennend gesproken met het **DAF-museum** en **Aletta School of Public Health**, waarvan de laatste interesse heeft getoond in het steunlidmaatschap, wat in 2023 is geëffectueerd.

Herstel na corona

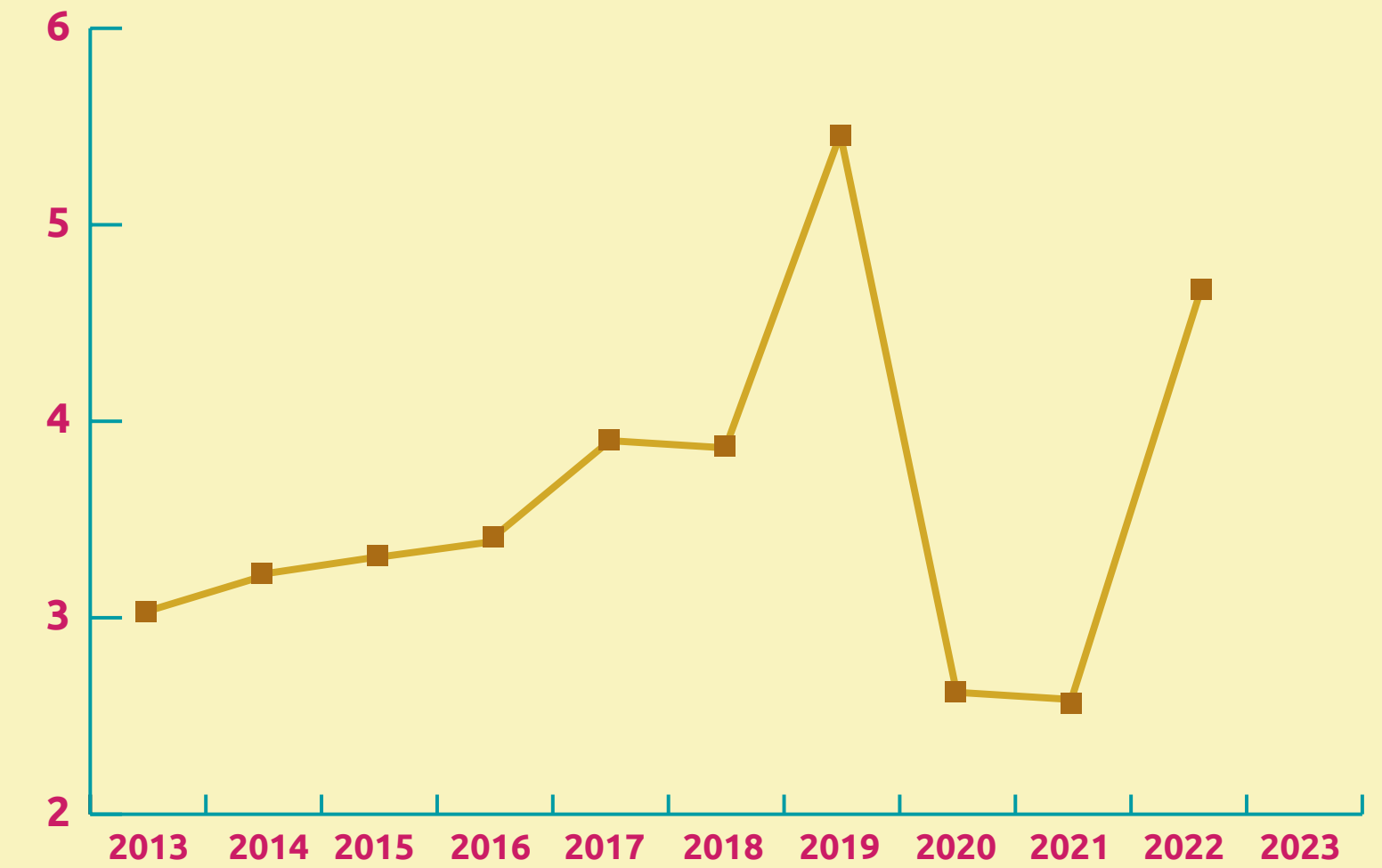
Op 26 januari 2022 mochten musea, na een sluiting van ruim een maand, gelukkig weer open. Een welkome ontwikkeling na het jaar 2021, dat voor de gehele museumsector gold als het slechtste van de corona-jaren. De VSC-leden met een buitenlocatie waren de eersten die merkten dat het publieksbezoek goed aantrok, evenals de leden die veel bezoek in schoolverband ontvingen.

Hoewel leden in 2022 niet meer te maken hadden met de acute gevolgen van de coronacrisis, was de gehele sector nog wel aan het na-ijlen. Op alle vlakken van de organisaties was de nasleep van corona nog volop merkbaar. Zo waren de bezoekersaantallen weliswaar aan het stijgen, maar was er niet altijd genoeg personeel om dat op te kunnen vangen. En bleven andere bronnen van inkomen nog achter, zoals zakelijk verhuur.

Ook het aanbod van de leden werd in 2022 nog beïnvloed door de coronatijden: zo bleven veel leden ook in 2022 online actief na de noodgedwongen verplaatsing van activiteiten naar het online domein tijdens de coronacrisis.

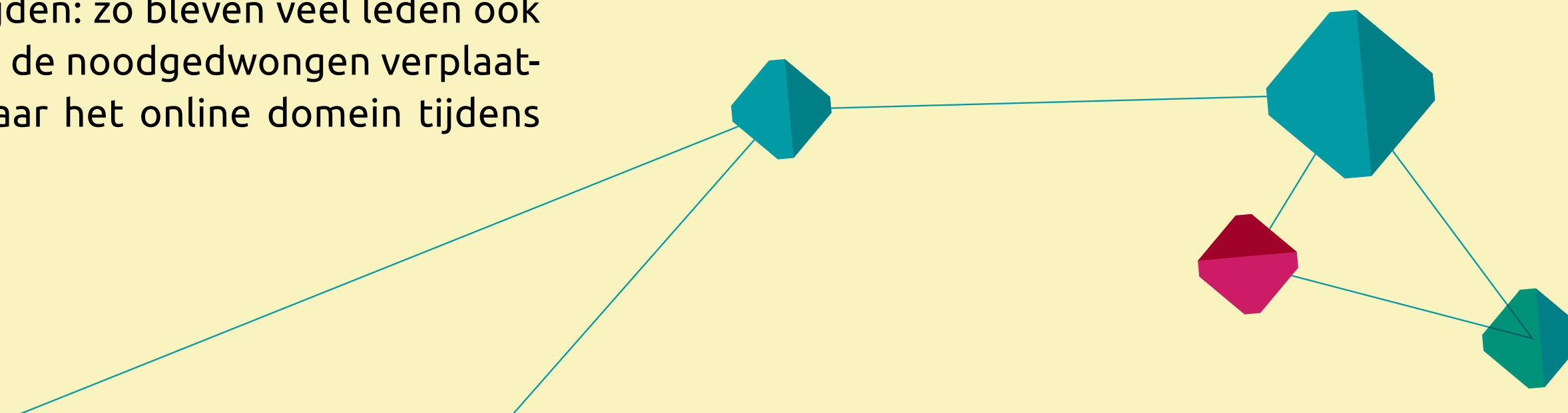
Fors gestegen bezoekersaantallen: terug naar 'normaal'

De bezoekers logen er niet om: er was een enorme stijging zichtbaar in 2022 ten opzichte van 2020 en 2021. Toch is voorzichtig enthousiasme op zijn plaats. Slechts een kwart van de leden zat in 2022 op het 'oude' niveau van voor corona. Degenen waarvoor dat nog niet gold verwachtten binnen 2023 en 2026 weer op het oude niveau te zitten. Hoewel de snelheid van het herstel voor een handjevol leden lastig in te schatten is, geeft het merendeel van de leden aan dat ze in 2023 alweer in de buurt denken te komen van pre-corona bezoekersaantallen. Kleinere, regionale musea en instellingen hebben het over het algemeen wat zwaarder dan de meer centraal gelegen, grotere organisaties. Dit beeld komt overeen met de cijfers van de Museumvereniging.

Totaal bezoekerscijfers VSC-leden

- ◇ 2013: 3.074.505 bezoeken
- ◇ 2014: 3.228.283 bezoeken
- ◇ 2015: 3.356.382 bezoeken
- ◇ 2016: 3.449.689 bezoeken
- ◇ 2017: 4.989.609 bezoeken
- ◇ 2018: 4.898.832 bezoeken
- ◇ 2019: 5.598.253 bezoeken
- ◇ 2020: 2.614.240 bezoeken
- ◇ 2021: 2.544.710 bezoeken
- ◇ 2022: 4.682.964 bezoeken

Een toename in schoolbezoeken

Waar de bezoekersaantallen over het algemeen genomen weer stabiliseerden in 2022, nam het aantal totaal aantal schoolbezoeken zelfs toe, met 450.000 bezoeken in 2022. Een groot deel van de leden kreeg te maken met een lichte toename in het aantal schoolbezoeken in 2022, en een aantal leden had echt te maken met een flinke piek. Een mooi resultaat!

Voor de meeste leden was het mogelijk om op de toegenomen vraag in te spelen met de mensen en middelen die ze ter beschikking hadden. De helft van de leden was zelfs in staat extra aanbod en capaciteit te creëren. Voor de leden die daar niet toe in staat waren, speelde met name het aantrekken van nieuw personeel, zowel betaald als vrijwillig, op kantoor of op de vloer, daarin een belemmerende rol.

Een klein aantal leden gaf aan überhaupt niet genoeg capaciteit te hebben om de toename van schoolbezoeken aan te kunnen. Voor deze leden was het vinden van personeel in de verschillende lagen van de organisatie ook de belangrijkste belemmerende factor.

Aandacht voor online aanbod

Tijdens de coronajaren werd het online reserveren voor een museumbezoek gemeengoed. Ook ontwikkelden de leden speciaal online (educatief) aanbod zodat bezoekers tijdens de lockdowns virtueel betrokken konden blijven bij het werk van onze leden op het gebied

van wetenschap, natuur en technologie.

Nadat alle Nederlandse musea in 2022 hun deuren weer konden openen, is het overgrote deel van de leden doorgegaan met online reserveringen en kaartverkoop, en is er door een derde van de leden zelfs nieuw online aanbod ontwikkeld.

Slechts een klein deel van de leden geeft aan minder interesse te hebben in de online mogelijkheden nu het fysieke bezoek weer mogelijk is.

Financiën

Twee derde van de leden gaf aan in 2022 geen nieuwe bezuinigingen meer door te hebben hoeven voeren. Dat kwam bijvoorbeeld doordat de bezuinigingen van voorgaande jaren nog van effect waren in 2022, maar ook door restanten van (corona-)subsidies of financiële meevallers. Over de gehele linie leek de rek er in 2022 wel uit. Geen extra bezuinigingen dus, maar het geld klotste bij het overgrote deel van onze leden bepaald niet tegen de plinten. Een derde deel van de leden moest helaas in 2022 nog extra bezuinigen, bijvoorbeeld op personeel, onderhoud, programmering, marketing, projecten en het energiegebruik.

Operationele resultaten

De VSC-leden bieden werkgelegenheid aan ruim 1250 FTE en daarnaast zijn er bijna 2500 vrijwilligers betrokken bij onze instellingen. Navraag leert dat de VSC-le-

den net als in 2021 zeer uiteenlopende operationele resultaten laten zien. Van enkele tonnen verlies tot een paar miljoen in de plus onder meer vanwege een combinatie van lagere kosten en baten uit de noodsteun. Het grootste deel van de instellingen sloot het jaar gelukkig af met een positief resultaat. Dit zegt echter niet zoveel over de toekomst. Soms staan er langlopende schulden op de balans, is er ingeteerd op het vermogen of zijn er uitgestelde kosten zoals huur of noodsteun die nog moet worden terugbetaald. Of gaat de energierekening in 2023 fors omhoog. Duidelijk is wel: zonder steunmaatregelen was een groot deel van onze sector in grote problemen gekomen.

Energiecrisis

In tegenstelling tot de coronastorm die in het voorjaar van 2022 begon te luwen, stak in hetzelfde voorjaar een nieuwe 'storm' op. De inval van Rusland in Oekraïne deed de energieprijzen pieken met een energiecrisis tot gevolg. Het duurde nog tot de zomer voordat onze leden er in kosten ook echt iets van begonnen te merken, maar toen was het ook echt raak, met als resultaat nieuwe tekorten bovenop de al bestaande tekorten uit de coronatijd. Overigens gold dit niet voor alle VSC-leden, want gelukkig kwam het grootste deel van de VSC-leden door steunmaatregelen en ondernemerschap relatief goed uit de crisis.

Ten opzichte van 2021 zijn de energieprijzen van onze

leden gemiddeld genomen verdubbeld. Enkele leden hadden in 2022 nog een vast energiecontract en kregen daardoor niet te maken met een prijsstijging. Zij verwachten voor 2023 een forse stijging in de energiekosten wanneer het vaste contract afloopt.

VSC in actie voor Oekraïne

Direct na de inval kwam in de culturele sector een beweging op gang om Oekraïners een hart onder de riem te steken. Tijdens de Ecsite Conferentie in juni 2022 in

Heilbronn ontstond binnen de programmacommissie het idee om science centers en wetenschapsmusea uit heel Europa te vragen om oude exhibits en materialen te doneren aan de Junior Academy of Sciences in Kyjiv. Ook in Nederland kwam een dergelijke actie op gang. Uiteindelijk leidde de oproep (helaas) alleen tot een grote donatie van materialen vanuit NEMO, maar met financiële steun van Rijksmuseum Boerhaave en Sonnenborgh Museum & Sterrenwacht kon de zending op transport worden gesteld.

Projecten en tentoonstellingen

In dit hoofdstuk lichten we een aantal grote successen, trends en resultaten toe aan de hand van sprekende voorbeelden uit 2022. Uiteraard zijn er bij onze leden zoveel projecten, evenementen, tentoonstellingen en samenwerkingen dat we onmogelijk alles kunnen toelichten.

Vernieuwingen, (her)openingen en bezoek ondanks sluiting

Naturalis opende de zaal 'Evolutie', waarmee de vernieuwing van het museum werd afgerond: alle zalen zijn nu toegankelijk voor het publiek.

De opening van het Pieter Teylers Huis van december 2021 zorgde in 2022 voor veel nieuw enthousiasme in Haarlem en omgeving.

Een aantal instellingen heeft in 2022 juist (tijdelijk) haar deuren gesloten: UMU, Beeld en Geluid, TU Delft Science Centre waren in 2022 gesloten voor publiek. Desalniettemin organiseerden ze daarnaast nog wel diverse activiteiten voor scholen en online bezoekers van hun instellingen.

Fusie Museon-Omniversum

In het najaar van 2022 fuseerde het Museon en het Omniversum, met als gezamenlijk doel: zich inzetten voor onze planeet. Door middel van interactieve tentoonstellingen en indrukwekkende filmbeelden worden bezoekers geprikkeld om van de wereld een betere plek te maken.

De nieuwe combinatie neemt de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's) als uitgangspunt en laat 'praktische oplossingen voor de planeet' zien.

Een groot succes was bijvoorbeeld de eerste Utrechtse Museumnacht Kids, waar het UMU aan meedeed. Ook de twee rondvaartboten vol wetenschap waarmee het UMU door de Utrechtse grachten voer was een groot succes. Zo'n 700 mensen stapten aan boord.

Opening 'het Groote Museum'.

In het voorjaar van 2022 opende het Groote Museum aan het Artisplein haar deuren na 75 jaar gesloten te zijn. Maar wel met een geheel nieuw concept. In het Groote Museum ervaren bezoekers naast de verschillen en overeenkomsten, bovenal de verbondenheid tussen alles wat leeft: mens, dier, plant en microbe. De heropening is een belangrijke stap binnen het toekomstplan van ARTIS om bezoekers met andere ogen naar onze wereld te laten kijken.

Foto: Martijn Beekman

VSC-leden sluiten aan bij de actualiteit

De leden van de VSC ontwikkelden tientallen nieuwe tentoonstellingen die jong en oud prikkelden en meenamen in de uitdagingen van onze huidige tijd en de toekomst. Zo besloegen de tentoonstellingen onderwerpen als klimaatverandering, de energietransitie, biodiversiteitsverlies, kunstmatige intelligentie, voedsel van de toekomst, sociale ongelijkheid en nepnieuws. In de wetenschapsmusea en science centers werden deze mondiale thema's in 2022 tastbaar en herkenbaar door sprekende objecten en rake vragen.

Workshop 'Fake News'

Beeld & Geluid

In 2022 organiseerde Beeld & Geluid de populaire workshop 'Fake News' voor scholieren en studenten. Deze workshop, ontwikkeld in samenwerking met DROG, bleek in 2022 relevanter dan ooit en werd in totaal 160 keer geboekt. Tijdens deze workshop ontdekken leerlingen en studenten van de mechanismen achter nepnieuws.

'Wolf! Te wild voor jou?'

Natura Docet

Met de tentoonstelling 'Wolf! Te wild voor jou?' haakte Natura Docet niet alleen aan bij de discussie over de wolf in Nederland, maar plaatste de wolf als vertegenwoordiger van de wilde natuur ook in een bredere context.

Hoe wild mag de natuur zijn? En hoort de wolf daar ook bij? In tentoonstelling mochten kinderen hun eigen mening vormen en op basis van de verkregen informatie zelf oordelen en een vonnis uitbrengen.

'Energy Junkies'

NEMO Science Museum

De verslaving van de mens aan energie, de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en de gevolgen voor het klimaat stonden centraal in deze tentoonstelling van NEMO voor volwassenen.

In de tentoonstelling maakt de bezoeker keuzes voor de toekomst. Hoe zou jij de energieverlating omvormen tot een gezonde gewoonte? Bezoekers stelden hun eigen CO2-dieet samen, kozen oplossingen uit de klimaatapotheek en droomden mee over een wereld waar we genezen zijn van onze energieverlating.

'BrAIpower'

Rijksmuseum Boerhaave

Van deepfakes, streamingdiensten en dating apps tot gezichtsherkenning, zelfrijdende auto's en medische toepassingen: we kunnen niet meer om kunstmatige intelligentie heen. Het verandert onze levens, zoals ooit stoommachines ten tijde van de industriële revolutie -dat deden.

De tentoonstelling BrAIpower liet zien waar AI met succes kan worden ingezet, hoe we er de vruchten van plukken, maar belichtte ook de schaduwkanten.

Kunst, wetenschap en techniek

Wetenschap, natuur en techniek worden nog vaak los gezien van kunst en cultuur, maar VSC-leden weten wel beter. Zij weten als geen ander dat kunst bij uitstek geschikt is om verhalen te vertellen en een breed publiek te verbinden met de grote vragen (en antwoorden) van vandaag.

Toneelvoorstelling 'Het water is over de dijk'

Watersnoodmuseum

Ter ere van de herdenking in 2023 van de Watersnoodramp werd bij het Watersnoodmuseum de toneelvoorstelling 'Het water is over de dijk' gespeeld. Een liefdesverhaal over boerenjongen Jan en het dromerige meisje Sara die elkaar tijdens de Watersnoodramp uit het oog verliezen.

Zo koppelde het museum een historische gebeurtenis aan het heden, waarin de strijd tegen het water voortgaat.

Activiteiten voor 'Verbinding van artistiek vermogen en technologie'

OYFO, NEMO, LKCA, kunstenaar Casper de Jong

In dit project werden kunst en cultuur en wetenschap en technologie samengebracht met creativiteit. De ontwikkelde activiteiten bevorderden het artistiek vermogen, de creatieve vaardigheden, het vermogen om te reflecteren en kritisch te kijken van leerlingen op de basisschool.

Een zevental activiteiten werden gecreëerd in samenwerking met het onderwijs en met experts op het gebied van kunst, wetenschap en technologie.

Foto: Rem van den Bosch

Foto uit fotoreeks

'Here comes the flood', te zien in 2022 bij Haarlemmermeermuseum de Cruquius.

In zijn werk laat fotograaf Rem van den Bosch op schilderachtige wijze zien hoe hoog het water komt als de dijken breken. De modellen, als stille boodschappers van het water, tonen de hoogte van het water bij een overstroming. Door het hele land fotografeerde Van den Bosch op herkenbare plekken, die ofwel kwetsbaar, of juist een aanjager zijn van klimaatverandering en zeespiegelstijging. Deze foto is gemaakt bij Gemaal De Cruquius, een icoon in de oer-Hollandse strijd tegen water.

Zichtbaar en vindbaar online voor een nieuwsgierig publiek

Ook na de coronapandemie creëerden VSC-leden online aanbod. Zoals podcasts, bijvoorbeeld van Teylers Museum en Rijksmuseum Boerhaave, online museumlessen, steeds beter ingerichte online databanken met museumcollecties, online escaperooms, proefjes en filmpjes. De afdeling 'Onderwijs Online' van Beeld en Geluid maakt sinds 2022 onderdeel uit van de regeling Impuls Open Leermateriaal, vanuit het Nationale Groeifonds. En GeoFort, dat in 2022 alweer de 10e verjaardag vierde, zette Minecraft in voor het voordragen van de Junior Troonrede, die door jongeren uit heel Nederland was opgesteld. In de virtuele omgeving van GeoCraft (de Minecraft wereld waarin heel Nederland is nagebouwd) waren in 2022 al meer dan 40.000 kinderen en jongeren actief. Bij diverse instellingen hebben de onlineactiviteiten en -content inmiddels een vaste plaats gekregen binnen het aanbod.

Expeditie Online

Naturalis

Expeditie Online is een online database met daarin een grote selectie collectieschatten van Naturalis en het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. De objecten zijn op laagdrempelige wijze vindbaar en creatief te gebruiken.

Expeditie Online is speciaal ontwikkeld met het oog op het brede deel van de Nederlandse samenleving dat nog niet zo 'groen' is aangehaakt.

Wat eten we in 2050?

Oyfo

Het project 'Wat eten we in 2050?' werd in 2022 omgezet naar een online variant en was een groot succes. Veel groepen uit Twente en de Achterhoek volgden vanuit hun eigen klaslokaal deze online les, waarbij ze een eigen voedselmachine bouwde en ze digitaal het museum konden bezoeken.

Museon-Omniversum

De algenbar in het Future Food Lab. In de algenbar konden bezoekers met hun eigen adem algen laten groeien. Algen zetten CO2 om in zuurstof en zitten vol belangrijke voedingsstoffen. Daarom zijn ze misschien wel een van de vleesvervangers van de toekomst.

Samenwerking in het sociaal domein

In 2022 organiseerden VSC-leden een groot aantal projecten en samenwerkingen binnen het sociaal domein, in en rondom het museum. Enerzijds zijn dat samenwerkingen binnen meerjarige projecten. Zo werd er in 2022 bijvoorbeeld weer actief samengewerkt tussen diverse Leidse musea en organisaties uit het sociaal domein binnen Natuur om de Hoek en Verwonder om de Hoek. En organiseerde de Ontdekfabriek bijvoorbeeld weer (sinds 2015) de Eindhovense zomerschool voor kinderen met een taalachterstand i.s.m. vele partners. De VSC is als organisatie ook onderdeel van het project Multistem van de Universiteit Utrecht over meertaligheid in musea.

Anderzijds zijn er steeds meer nieuwe initiatieven voor samenwerkingen, mede geïnitieerd door het project Samen Inclusief. Dit vertaalt zich onder andere naar nieuwe programmering en interactie. Het Natuurhistorisch Museum Rotterdam organiseerde op 26 juni 2022 bijvoorbeeld hun eerste prikkelarme ochtendopenstelling in samenwerking met Stichting Onbeperkt Genieten en steun van de Hersenstichting. En in 2022 is De Uitvindfabriek internationale schakelklassen gaan ontvangen, die ze een speciaal programma in aanboden.

Sterrenwijkers worden sterrenkijkers

Sonnenborgh

Speciaal voor bewoners van de wijk Sterrenwijk in Utrecht organiseerde Sonnenborgh twee sterrenkijkavonden. Met een persoonlijke uitnodiging in de brievenbus, online en via het buurthuis werden bewoners van de wijk uitgenodigd. Twee goed bezochte avonden op Sonnenborgh en een afsluitende kijkavond in de wijk volgden.

Wisselexpositie 'Naar het Rijk der Fabelen'

De Bastei

De wisselexpositie 'Naar het Rijk der Fabelen' zette bekende en minder bekende mythes en sages over dieren op een rij. Voel, ruik, proef, luister en beslis: is het imago terecht of verdient dit dier een imagoherstel? De tentoonstelling was onder andere ontwikkeld met het oog op mensen met een visuele beperking. De dieren kwamen zelf aan het woord door middel van diverse audio-presentaties. De tactiele onderdelen, zoals de dieren, konden worden aangeraakt.

Foto: Aad Hoogendoorn

'Het beest in ons'

In het Natuurhistorisch Museum Rotterdam. Verschillende schrijvers, van Paulien Cornelisse tot Raoul de Jong, schreven monologen waarin elk dier een prikkelend verhaal 'vertelt' over een actuele uitdaging in de mensenwereld, zoals integratie, vrije seks, racisme, mannelijke zwangerschap, genderfluiditeit en ouderdom. Het Stichting Onbeperkt Genieten trok de stad in met een mobiele opnamestudio, waarin stadsbewoners een monoloog naar keuze konden inspreken. Het resultaat, een tentoonstelling en een boek, was vanaf 4 juni 2022 te zien, te beluisteren en te lezen.

Samenwerkingen met wetenschappelijke organisaties of wetenschappers

De VSC-leden werken voor en achter de schermen samen met wetenschappers uit allerlei gremia. Er zijn samenwerking met universiteiten, hogescholen voor programmering, onderzoek en stages. Zo worden de bezoekers via diverse projecten betrokken bij uiteenlopende vormen van wetenschapscommunicatie en educatie.

Logischerwijs werken instellingen die direct betrokken zijn bij een universiteit of onderzoeksinstituut veel samen met 'de wetenschap', zoals het UMU, Naturalis, Science LinX, TU Delft Science Centre en Universiteitsmuseum Groningen. Maar ook veel van de andere leden zochten deze samenwerking op. Dit door activiteiten in hun eigen museum te organiseren, zoals in permanente tentoonstellingen, tijdens het Weekend van de Wetenschap of andere themaweekenden. Van natuurspreekuur tot *citizen science*, van technische kindersurprises bouwen tot (kinder)lezingen van pop-up-wetenschappers.

Archeohotspot

Batavialand

De ArcheoHotspot is de plek waar je een archeoloog aan het werk ziet. Bezoekers kunnen er onder begeleiding van vrijwilligers meewerken aan de uitwerking van archeologisch onderzoek, eigen vondsten laten onderzoeken of gewoon kijken naar hoe archeologen te werk gaan.

Meet-o-theek

Science LinX

Bij de Meet-o-theek, een bibliotheek van meetinstrumenten, leen je allerlei meetapparaten die je in en om je huis kunt gebruiken. Apparaten die te prijzig zijn om zelf aan te schaffen, zijn zo toch beschikbaar voor mensen die ze graag eens willen gebruiken. Denk aan een fijnstofmeter, een verrekijker, een slimme stekker of een vleermuisdetector.

Zeker weten?!

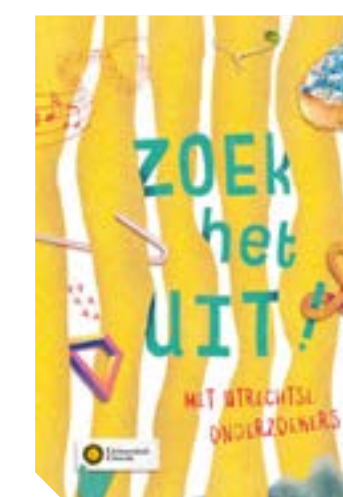
Discovery Museum

De wisselexpo 'Zeker Weten?!' confronteert de bezoeker met de rol en belang van wetenschap in hun dagelijks leven. Fake news en niet-onderbouwde meningsvorming werden afgezet tegen wetenschappelijke bewijslast.

Zoek het Uit!

Universiteitsmuseum Utrecht

Een online doe-boek van het UMU met kennis van twintig wetenschappers en onderzoeken om thuis uit te voeren. Met prikkelende vragen van 'Hoe weet je wat nepnieuws is?' en 'Wat vindt schimmel fijn?' tot 'Hoe ziet DNA eruit?' en 'Kun je een taal spreken die je niet snapt?'.

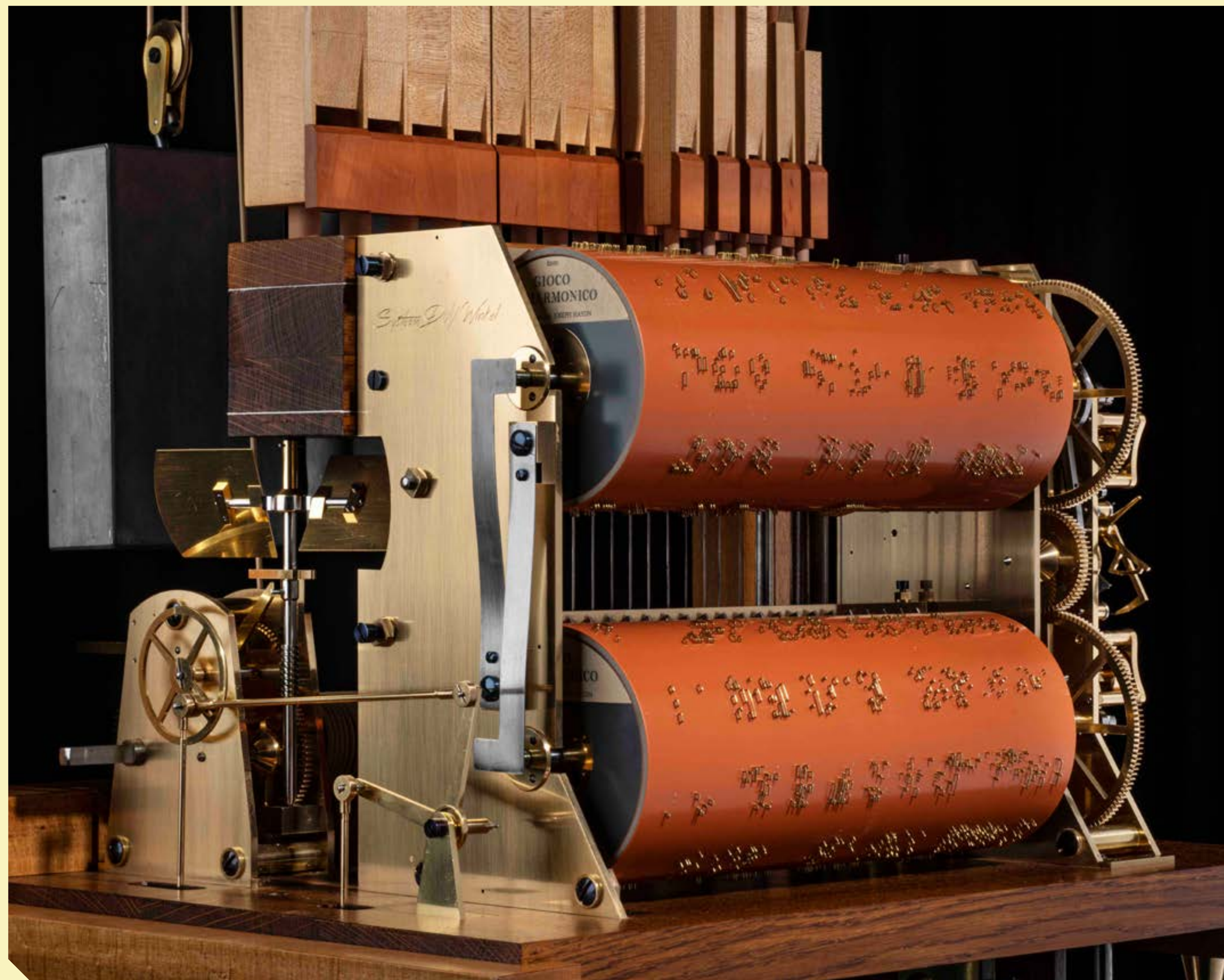

Kids Proof musea

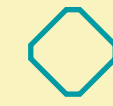
De wetenschapsmusea en science centers zijn en blijven geliefd bij een jong publiek. Zo mochten 19 VSC-leden zich in 2022 'Kidsproof' noemen.

Het Discovery Museum in Kerkrade mocht zich in 2022 het 'Kidsproof Museum van Nederland' noemen. Een mooie erkenning voor dit bijna 25 jaar jonge museum. Discovery kreeg namelijk het hoogste rapportcijfer, gegeven door Museuminspecteurs. De ruim 3.000 Museuminspecteurs, kinderen tot en met 12 jaar, voerden in totaal bijna 8.000 inspecties uit, waarbij ze musea rapportcijfers gaven én tips over wat er nog leuker of beter zou kunnen. In totaal kregen 65 musea gemiddeld een 8 of hoger één derde daarvan is VSC-lid.

Mini-replica van een componeermachine ('componium') van Museum Speelklok in Utrecht. Een technisch hoogstandje, gebouwd zonder technische bouwtekeningen en zonder het origineel uit elkaar te halen. De cilinders zijn van rioleringsbuizen gemaakt, om ze beter bestand te maken tegen klimaatverandering. In 2022 maakten bezoekers door middel van de Speelklok Escape Game kennis met de techniek achter dit soort bijzondere muziekmachines uit het museum.

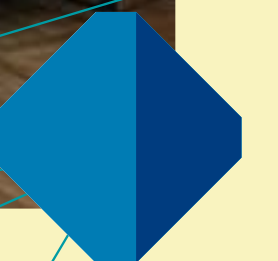

“De VSC is georganiseerd als vereniging, met een bureau, bestuur en leden. De VSC vertegenwoordigt de sector, fungeert als aanspreekpunt, behartigt de gemeenschappelijke belangen van de leden en stimuleert en faciliteert samenwerking, kennisdeling en continue verbetering van de sector.”

VSC-bureau

Het VSC-bureau bestond in 2022 uit een directeur en twee medewerkers. Naast Menno Tummers als VSC-directeur was Marianne Benning manager van het leden-netwerk en projectleider van Samenwerken aan Talentontwikkeling in Leerecosystemen. Sanne den Adel was programmaleider Diversiteit & Inclusie en communicatieadviseur. Tussen november 2022 en februari 2023 liep Marije Haakma voor drie dagen per week stage bij de VSC, onder begeleiding van Sanne den Adel, gekoppeld aan het project Samen Inclusief.

Sinds het najaar van 2021 is het VSC-bureau werkzaam op kantoorlocatie [The Lighthouse](#), gevestigd op het Marineterrein in Amsterdam.

VSC-bestuur

Het bestuur bestaat uit directie- of MT-leden van de aangesloten leden en een onafhankelijk voorzitter. In 2022 trad Astrid Hertog toe als bestuurslid en heeft Lous Kerkhof na acht jaar het bestuur verlaten. Op 31 december 2022 kende het bestuur de volgende samenstelling:

- ◇ **Wimar Jaeger**, voorzitter (onafhankelijk)
- ◇ **Fiona Zachariasse**, penningmeester (directeur-bestuurder Natuurmuseum Brabant)
- ◇ **Amito Haarhuis**, bestuurslid (directeur-bestuurder Rijksmuseum Boerhaave)
- ◇ **Julia Vytopil**, bestuurslid (plaatsvervangend directeur Beeld en Geluid)
- ◇ **Astrid Hertog**, bestuurslid (directeur-bestuurder Erfgoedpark Batavialand)

Voorzitter Wimar Jaeger en Amito Haarhuis vormen samen de remuneratiecommissie. Het rooster van aftreden en overzicht van nevenfuncties staan op de website van de VSC. Bij de samenstelling van het bestuur streeft de VSC naar diversiteit in sekse, leeftijd en culturele achtergrond.

“Vanwege de actieve en vitale indruk die de VSC op mij maakte, besloot ik toe te treden tot het bestuur. Wetenschap- en techniek musea gaan over de samenleving en de wereld om ons heen, van vroeger tot nu. Ze leggen uit en laten zien hoe de wereld om ons heen werkt, hoe mensen eeuwenlang grip daarop probeerden te krijgen, welke ontdekkingen en uitvindingen zijn gedaan, door wie en hoe. Wetenschap en techniek beïnvloeden onze samenleving en ons. Het gaat over grote en kleine vragen. Juist in deze tijd waar wantrouwen jegens de wetenschap een steeds grotere rol speelt, kunnen de leden van de VSC op een toegankelijke manier de grote én kleine vragen van deze tijd aan de orde stellen.”

- Astrid Hertog, bestuurslid

Foto: Jorrit Lousberg

VSC-bestuursverslag

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor visie, strategie, beleid, bedrijfsvoering en de resultaten van de VSC. Het bestuur staat de directeur met raad en daad terzijde. De directeur is verantwoordelijk voor het uitdragen en uitvoeren van het beleid en de dagelijkse aansturing van de medewerkers.

Governance

De VSC kent een onbezoldigd bestuur dat de Governance Code Cultuur toepast en aan de leden verantwoording aflegt. In 2022 heeft het VSC-bestuur samen met de nieuwe directeur gewerkt aan een bestuursreglement, een directiereglement en -mandaat en nieuwe statuten. Daarbij zijn ook de eisen vanuit de nieuwe WBTR aangaande goed bestuur en toezicht meegewogen.

Arbeidsvoorwaarden

Eind 2022 is, door het VSC-bestuur, het besluit doorgevoerd om het arbeidsvoorwaardenpakket per 1 januari 2023 in lijn te brengen met de Museum CAO. Medewerkers van de VSC zijn voortaan trendvolger van de Museum CAO, met uitzondering van de pensioenparagraaf.

ALV en bestuursvergaderingen

In 2022 organiseerde de VSC een tweetal Algemene Leden Vergaderingen (ALV): op 25 mei in het Teylers Museum in Haarlem en op 21 november in het Mari-

tiem Museum in Rotterdam. Na de eerste ALV volgde tevens het directeurendiner in aanwezigheid van minister Dijkgraaf van OCW. In totaal werden er zes reguliere bestuursvergaderingen gehouden. Daarnaast werd er in mei 2022 een heidag voor bestuur en directie gehouden. Voor het volgen van de actuele ontwikkelingen rond het initiatief voor een nationaal centrum voor wetenschapscommunicatie werden diverse extra overlegmomenten ingelast, waar meerdere bestuursleden aan deelnamen. Tot slot waren er 10 bilaterale overleggen tussen de voorzitter en de directeur.

Vertegenwoordiging

Het bestuur heeft de vereniging (mede)vertegenwoordigd in diverse gremia, zoals bij Ecsite, bij NWO en het ministerie van OCW. Als opvolging van de succesvolle bezoeken aan diverse politici en de Tweede Kamer in 2021, hebben wij de Kamercommissie op meerdere momenten op de hoogte gehouden van onze kijk op belangrijke ontwikkelingen voor onze sector. De positionering van de VSC werd gematerialiseerd in het filmpje 'De Wonderzoeker' (te vinden op YouTube) over onze sector, dat zeer goed werd ontvangen en gelegenheid biedt om de verdere uitbouw van de gezamenlijkheid van de sector te kunnen ondersteunen.

Begroting en realisatie

Verkorte weergave van de staat van baten en lasten (in euro) uit de jaarrekening 2022:

BATEN VSC 2022

Overheidsbijdrage basistaak via NCWT-NEMO	205.000
Projectsubsidies en fondsen in 2022	103.979
Overige fondsen en subsidies (van balans)	87.688
Contributie en bijdragen VSC-leden	20.957
Nationale Wetenschapscommunicatiedag 2022	138.933
Negatief resultaat (ten laste van bestemmingsreserve)	16.328
TOTAAL	572.885

LASTEN VSC 2022

Personeelskosten	173.157
Bureau- en organisatiekosten	34.334
Individueel belang	114.892
Collectief belang	39.635
Maatschappelijk belang	76.594
Nationale Wetenschapscommunicatiedag 2022	134.272
TOTAAL	572.885

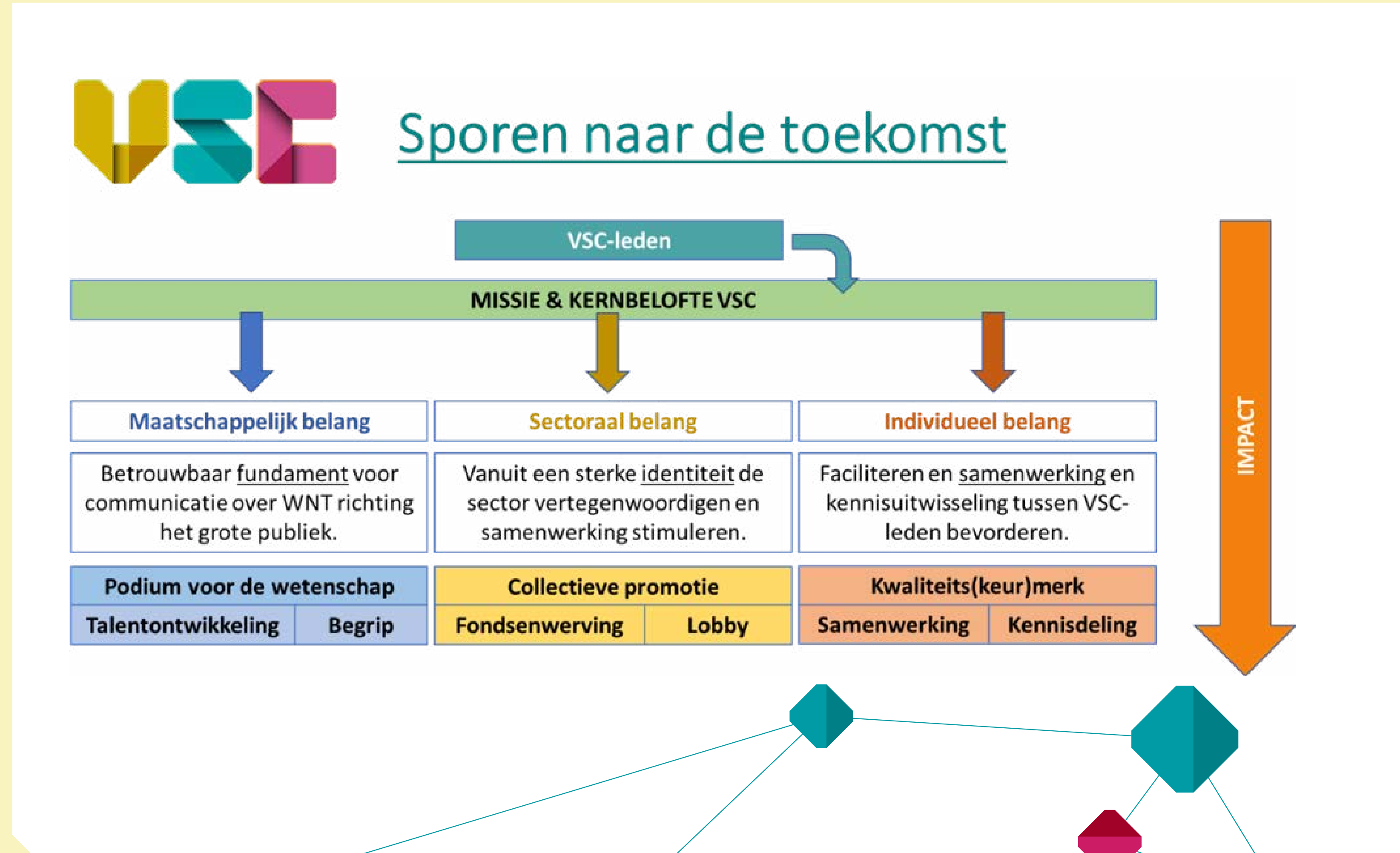

In 2022 werkte de VSC voor het eerste jaar volgens de nieuwe meerjarenstrategie 2022-2025. De drie principes uit deze strategie zullen de komende jaren de richting van de werkzaamheden van de VSC bepalen. De principes zijn: individueel belang, sectoraal belang en maatschappelijk belang en krijgen vorm langs een negental programmalijnen. Het streven is een zichtbare en krachtige sector van wetenschapsmusea en science centers. Daarbij staat de samenwerking met de wetenschap, in dialoog met de samenleving, centraal.

Strategische hoofdlijn 1: maatschappelijk belang

Met het gezamenlijk wekken van enthousiasme en nieuwsgierigheid voor wetenschap, natuur en techniek en met geloofwaardige communicatie en educatie richting het brede publiek wil de VSC het begrip voor wetenschap vergroten en het fundament in de samenleving en versterken.

In 2022 heeft de VSC dit onder meer gedaan met de volgende projecten en activiteiten:

Nationale Wetenschapscommunicatie Dag 2022

Op 10 oktober 2022 organiseerde de **VSC** samen met **NWO** een nieuw jaarlijks landelijk congres voor wetenschapscommunicatie voor ruim 500 bezoekers: de Nationale Wetenschapscommunicatiedag (NWD). Dit congres heeft als doel de verbinding en uitwisseling in de sector van de wetenschapscommunicatie te versterken en de kwaliteit en impact ervan zichtbaar te vergroten. NWO en VSC waren de initiatiefnemers van deze NWD en **KNAW**, **Universiteiten van Nederland**, de **Vereniging van Wetenschapsjournalisten Nederland (VWN)**, **SciComNL** en **PWC** waren programmapartners. Wegens groot succes en een beoordeling van een 7,0 zal de conferentie in 2023 opnieuw plaatsvinden.

Foto: Lize Kraan

Foto: Lize Kraan

Foto: Lize Kraan

Nationaal centrum voor wetenschapscommunicatie
Minister Robbert Dijkgraaf kondigde tijdens het VSC-directeurendiner op 25 mei 2022 aan een miljoenimpuls te geven aan de ontwikkeling van een **Nationaal Centrum voor Wetenschapscommunicatie**. Zo'n centrum vertoont veel verwantschappen met het voorname van de VSC om een 'podium voor wetenschap' te zijn, maar behelst uiteraard veel meer dan alleen de werkzaamheden van de VSC. De VSC stond mede aan de basis van dit idee. In 2023 zal duidelijk worden in welke vorm en mate de VSC hierbij betrokken zal blijven, zowel in activiteiten als in governance.

Samenwerken aan talentontwikkeling in leerecosystemen (STL)

Sinds 2015 zet de **VSC** zich in voor de toegankelijkheid van het (informeel) leren op gebied van natuur, wetenschap en technologie buiten schooltijd. Deze toegankelijkheid moet volgens de VSC net zo vanzelfsprekend zijn als talentontwikkeling op het gebied van cultuur of sport. Met het meerjarige project **STL (Samenwerken aan talentontwikkeling in leerecosystemen)** zette de VSC zich hier ook in 2022 voor in.

Het huidige programma STL loopt sinds midden 2020 en zal in de zomer van 2023 worden afgerond en afhankelijk van de financiële situatie van de VSC worden voortgezet. Binnen het project STL vonden in 2022 de volgende activiteiten plaats:

Detachering Marianne Benning

Marianne Benning werkte van januari t/m juli 2022 een dag in de week als projectcoördinator leerecosystemen, gedetacheerd bij **LKC (Landelijk Kenniscentrum voor Cultuureducatie en Amateurkunst)**.

Samenwerking VSC-leden

Meerdere VSC-leden werkten mee aan STL door verscheidene activiteiten te organiseren. **Science LinX** (Groningen), **Natuurmuseum Brabant** (Tilburg) en **Ontdekfabriek** (Eindhoven) samen met **Stadkamer** (Zwolle), ronden diverse projecten af binnen STL, zoals een

online platform over het techniekaanbod in Eindhoven, het continueren en evalueren van het naschoolse BSO-programma in Zwolle, het vergroten van het aantal en geografisch bereik van naschoolse natuurclubs in Tilburg, uitwisseling via o.a. SWAS (Samenwerken aan Succes, brugfunctie tussen basis- en voortgezet onderwijs in Groningen), cultuurcoaches van 'VRIJDAG in de buurt' en het Makerscafé van Openbaar Onderwijs in Groningen.

Kennisuitwisseling en verdieping

Gedurende het hele jaar vonden verschillende bijeenkomsten plaats waarbij de projectpartners opgedane kennis en lessen met elkaar deelden.

Samenwerking LKCA en onderzoek door Universiteit Leiden

Onderzoeksmedewerker **Sanne Romp** (Universiteit Leiden) deed onderzoek naar lokale leerecosystemen in diverse steden. De resultaten worden verwerkt in de eindrapportage die in 2023 wordt gemaakt.

Podium voor de wetenschap

Bij de VSC-leden komt het publiek in aanraking met de wetenschap, natuur en technologie, zowel met ouders als met school, online, in het museum en op andere plekken. De VSC wil daarom een belangrijke en verbindende partij zijn die wetenschappers en VSC-leden bij elkaar brengt. In 2022 deden we dat onder meer met

onderstaande activiteiten en projecten:

Samenwerking MuseumJeugdUniversiteit

De VSC is betrokken bij activiteiten van de MJU (**MuseumJeugdUniversiteit**), een organisatie die kindercolleges verzorgt in Nederlandse musea. In deze colleges beantwoorden wetenschappers vragen over museale collecties. Marianne Benning was namens de VSC 'wetenschapsmakelaar' en droeg op drie manieren bij aan de MuseumJeugdUniversiteit:

1. Het organiseren van brainstormsessies en het verbinden van wetenschappers aan musea.
2. Het organiseren van trainingen over wetenschapscommunicatie voor kinderen online en op locatie, in **Museum Speelklok**.
3. Het organiseren van twee evenementen in **Naturalis**, in samenwerking met MuseumJeugdUniversiteit en het **Weekend van de Wetenschap** over de impact van wetenschapscommunicatie en bijzondere werkvormen voor publieksactiviteiten.

Maand van het meekijken

Na de digitale **Maand van het Meekijken** in 2021, kon de VSC in 2022 weer een live versie van de Maand van het Meekijken organiseren waarin VSC-museumeducatoren konden meekijken bij educatieprogramma's van

VSC-collega's. In mei 2022 openden 25 musea en science centers hun deuren voor collega's: educatief vrijwilligers, begeleiders, en ontwikkelaars.

Weekend van de Wetenschap 2022

Tijdens het **Weekend van de Wetenschap 2022**, waarvan de VSC samenwerkingspartner was, openden wetenschappelijke instellingen hun deuren voor het brede publiek. Ruim twintig VSC-leden deden mee op 1 en 2 oktober: De Bastei, Batavialand, De Ontdekfabriek, Uitvindfabriek, Discovery Museum, GeoFort, Eise Eisinga Planetarium, Maritiem Museum Rotterdam, Museon-Omniversum, Natuurmuseum Natura Docet, Museum Speelklok, Naturalis, Natuurhistorisch Museum Rotterdam, NEMO Science Museum, Natuurmuseum Brabant, Ontdekstation 013, Oyfo Techniekmuseum, Rijksmuseum Boerhaave, Sonnenborgh museum & sterrenwacht, Science LinX, Spoorwegmuseum, Terra Maris en Teylers Museum.

Pop-up-wetenschapper

Via het VSC-project '**Pop-up wetenschapper**' maakten volwassenen en kinderen laagdrempelig kennis met wetenschap. De VSC zocht passende wetenschappers en begeleidde hen bij het voorbereiden van een familiezing of demonstratie. Tijdens het Weekend van de Wetenschap van 2022 zijn drie wetenschappers bij leden geweest als pop-up-wetenschapper:

◆ **Ciska Veen** van het **Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)** gaf bij **GeoFort** een workshop over bodemdiertjes.

◆ **Mark Vlutters** van de **Universiteit Twente** was bij **Oyfo** en sprak over robots die mensen helpen en hoe zij leren.

◆ **Stefanos Prouskas** van het **VUmc** was bij **Ontdekstation 013** voor een kinderlezing over zintuigen.

ExpeditieNext 2022 - uitverkocht

ExpeditieNext is het wetenschapsfestival voor kinderen. In 2022 vond het festival plaats op dinsdag 3 mei, in de voormalige universiteitsstad Franeker. De VSC coördineerde de deelname van VSC-leden. In totaal hebben ruim 5.000 jonge bezoekers en hun begeleiders kennisgenomen van alles wat de wetenschap vermogt. Een aantal VSC-leden was aanwezig om zichzelf te presenteren, waaronder **ScienceLinX**, **Museon Omniversum** en **Cosmos Sterrenwacht**.

Het Twijfelachtige Spektakel op Lowlands Science

In maart 2022 vroeg de NWO de VSC om in samenwerking met haar leden een bijdrage te ontwikkelen voor Lowlands Science, een onderdeel van Lowlands waarbij het publiek deel neemt aan wetenschappelijk onderzoek. In samenwerking met de VSC en VSC-leden Science LinX, Universiteitsmuseum Groningen,

Batavialand, De Museumfabriek en Naturalis ontwikkelden Sjors en Ruud Theatermakers een theatershow over wetenschap, getiteld 'Het Twijfelachtige Spektakel'. De voorstelling ging in de zomer in 2022 tijdens Lowlands Science in première, en werd door het Lowlands-publiek met enthousiasme ontvangen. Na 25 voorstellingen in drie dagen hadden zeker 1.000 mensen Het Twijfelachtige Spektakel gezien. De voorstelling werd nog een aantal keren bij verschillende VSC-leden vertoond en is nog steeds te boeken.

Strategische hoofdlijn 2: collectief belang

Met een gezamenlijke positionering, belangenbehartiging, lobby en collectieve promotie voor het collectief van VSC-leden zijn wij in staat om de VSC-leden en stakeholders waar wij mee samenwerken als sector op de kaart te zetten. In strategische samenwerking met uiteenlopende belanghebbenden in wetenschapscommunicatie en -educatie vormen wij een platform voor wetenschapscommunicatie en -educatie richting publiek en wetenschap en een meldpunt voor vragen en ideeën.

In 2022 gaf de VSC dit onder meer vorm via de volgende activiteiten:

Netwerk, nationaal en internationaal

In 2022 heeft de VSC haar leden weer vertegenwoordigd bij diverse wetenschappelijke en culturele stakeholders. Vooral op het gebied van diversiteit en inclusie in de culturele sector is de VSC zeer zichtbaar geweest.

Namens de VSC-leden namen Marianne Benning, Sanne den Adel en Menno Tummers plaats in verschillende commissies, netwerken en andere gremia:

- ◇ Adviescommissie project Multistem
- ◇ Ecsite: National Networks Meeting
- ◇ Ecsite: werkgroep Diversity & Inclusion

- ◇ EUCYS / ESOF 2022 – advies over organisatie, programma, locatie
- ◇ ExpeditieNext – rol en invulling door VSC-leden (NWA museumcall)
- ◇ Klankbordgroep Horizon Europe (EU) – cluster 2
- ◇ Nationaal Outreach Overleg Betadecanen
- ◇ Overleg over Nationaal Centrum voor wetenschapscommunicatie
- ◇ Overleg Bruggen bouwen tussen educatie & onderwijs (Ministerie van LNV, RVO, NietStapelenMaarVervangen)
- ◇ Overleg techniekeducatie met PTVT, C3, VHTO, VO/HO-netwerken
- ◇ PCST2023: Local Organising Committee
- ◇ Stuurgroep & kernteam: Nationale Wetenschapscommunicatiedag
- ◇ Stuurgroep Crowdkeeping bij Voordekunst
- ◇ Tweemaandelijks collegiaal directieoverleg Museumvereniging en VSC

Naast deelname aan overleggen is er in 2022 veel tijd geïnvesteerd in het uitbreiden van het netwerk, zowel binnen wetenschap, onderwijs als cultuur gericht op gezamenlijke activiteiten, fondsenwerving als ook de zichtbaarheid van de VSC.

Diversiteit en inclusie

Belangrijke thema's waar de VSC zich grootschalig voor inzet zijn diversiteit en inclusie. Door het oprichten van het project 'Samen Inclusief' en deelname aan het Europese project 'IMOVE' zet de VSC zich hier actief voor in.

Samen Inclusief

In 2022 zette de positieve lijn die in 2021 werd ingezet zich voort. Verschillende actiegroepen met daarin vertegenwoordigers van VSC-leden kwamen regelmatig online bij elkaar en deelden hun voortgang. Ook werden er tientallen trainingen, sessies, workshops en andere activiteiten rondom deze onderwerpen georganiseerd voor VSC-leden en hun werknemers.

In 2022 sloot het **UMU** zich als deelnemer bij het programma aan en moest **Natuurmuseum Natura Docet** helaas besluiten uit het samenwerkingsprogramma te stappen.

Een greep uit de vele activiteiten binnen Samen Inclusief:

- ◇ 14 februari: Presentatie door Dyonna Benett in OYFO, gevolgd door voortgangsbespreking en vergadering van actiegroepen met klankbordgroep.
- ◇ 24 maart: Online kennissessie over toegankelijk programmeren door Stichting Accessibility en NEMO voor alle VSC-leden.
- ◇ 21 april: Online kennissessie over prikkelarm programmeren door Stichting Onbeperkt Genieten voor alle VSC-leden.
- ◇ 10 mei: Lezing van Anna Elffers over analyseren van de omgeving van musea en workshops over relatie-analyse met de niet-bezoeker, georganiseerd door Actiegroep Publiek.
- ◇ 12 mei: Trainingen over inclusieve werving en selectie door Oculus Consultancy op initiatief van de Actiegroep Personeel.
- ◇ 12 mei: Online kennissessie over mensen met laaggeletterdheid en/of mensen die leven in armoede, met sprekers van het ministerie van OCW en Quiet Nederland.
- ◇ 19 mei: Presentatie door Amber Kersten in Disco-

very Museum, gevolgd door voortgangsbespreking en vergadering van actiegroepen met klankbordgroep.

- ◇ 23 juni: Online kennissessie over meerstemmigheid in structurele programmering, met sprekers van Amsterdam Museum en Van Gogh Museum.
- ◇ 26 september: Deelname actiegroepen aan VR-ervaring en nagesprek van Critical Mass in Museon-Omniversum, met voortgangsbespreking en vergadering van actiegroepen met klankbordgroep.
- ◇ 30 september: Training Inclusief Leiderschap voor directeuren en MT-leden van partners en deelnemers van Samen Inclusief, door Zoë Papaikonomou en Terence Guiamo in NEMO.
- ◇ 10 oktober: Awareness sessie o.l.v. Terence Guiamo in Naturalis door Actiegroep Partners, onderdeel van een traject rond bewustwording en het aangaan van inclusieve partnerschappen.
- ◇ 1 november: adviesgesprek volgend op de Awareness training rond partnerschappen. Dit gesprek met Terence Guiamo vond online plaats.

De VSC realiseerde samen met de VSC-partners de website www.sameninclusief.nl en werkte in 2022 aan de slotpresentatie Samen Inclusief Verder op 20 maart 2023 en bereidde zich voor op het evaluatieonderzoek door de Universiteit Tilburg in 2023.

Training inclusief leiderschap voor directeuren

Publicatie: De Inclusieve wetenschapsclubs

Uit het samenwerkingsverband Samen Inclusief volgde in 2022 onder andere een handreiking voor inclusieve wetenschapseducatie, geschreven door onderzoeker Sofia van Santen en projectleider Sanne den Adel (VSC): <https://samen-inclusief.nl/inclusieve-wetenschapsclub/> Dit project stond financieel los van Samen Inclusief en ontving gelden vanuit een toekenning vanuit een NWA-call.

IMOVE -Erasmus+

Als partner in dit vierjarige Europese samenwerkingsproject (2021-2024) nam de VSC in 2022 maandelijks deel aan online werkbijeenkomsten en mocht de VSC

het consortium als eerste verwelkomen voor een *Transnational Meeting* in Nederland. Gedurende 2022 werd er gewerkt aan een **tool** om culturele projecten mee te scannen en evalueren op het gebied van diversiteit, kansengelijkheid en inclusie. Sanne den Adel was nauw bij deze ontwikkeling betrokken. Het prototype werd getest door **NEMO** en de **Museumfabriek**.

Eind 2022 was er een tweede prototype gereed en werd een begin gemaakt met de ontwikkeling van een bijbehorende training. De tool en de training zullen in 2023 afgerond worden. Het IMOVE-project wordt gefinancierd door de Europese Unie onder het ERASMUS+-programma en loopt van november 2021 tot april 2024.

MultiSTEM

In oktober 2021 startte het zesjarig project **MultiSTEM** waar VSC consortiumpartner voor is. Dit project draait om onderzoek naar de inzet van meertaligheid en de thuistaal in het STEM-onderwijs (Science, Technology, Engineering & Mathematics onderwijs) zowel formeel als informeel. In 2022 heeft Sanne den Adel de jaarlijkse adviescommissievergadering in Utrecht bijgewoond. Daarnaast heeft ze de ontwikkelingen in het project in de gaten gehouden en regelmatig contact onderhouden.

Uitwisseling en samenwerking

Naast bovenstaande projecten werkte de VSC ook aan de volgende zaken gerelateerd aan diversiteit en inclusie:

- ◆ In 2022 nam Sanne den Adel namens de VSC deel aan de adviescommissie van het programma **Making Spaces 2** van **UCL**.
- ◆ Sanne den Adel gaf in oktober 2022 op uitnodiging van **Liesbeth de Bakker** opnieuw gastcollege bij de cursus Trends in Science Communication aan de **Universiteit Utrecht**.

- ◆ Verzorgde Samen Inclusief de Inclusion Clinic op het **Museumcongres 2022** in Rotterdam.
- ◆ Sanne den Adel was spreker op de **Nationale Wetenschapscommunicatiedag 2022** in de sessie 'Zo doen wij het': diversiteit en inclusie in wetenschapscommunicatie.
- ◆ Sanne den Adel diende samen met een internationale groep wetenschapscommunicatoren een voorstel in voor een pre-conference workshop over diversiteit & inclusie op **PCST 2023** die werd goedgekeurd.

VSC als partner, adviseur en vertegenwoordiger in projecten en samenwerkingen

De VSC wordt als sectororganisatie door organisaties en individuen geraadpleegd vanwege netwerk en kennis. Onderstaande opsomming betreft maar een deel daarvan, maar geeft een goed beeld van de diversiteit:

Leiden City of science 2022 - EUCYS

Tijdens **Leiden City of Science** op 12-18 september vond EUCYS (European Contest for Young Scientists) plaats met 180 deelnemers uit meer dan 40 landen op de thema's: Science, Technology, Engineering en Mathematics. Samen met de NWO en de KNAW organiseerde de VSC de NL-delegatie bij dit onderdeel.

PCST2023

Voor de organisatie van het grootste wereldwijde congres voor wetenschapscommunicatie, de PCST (Public Communication of Science and Technology), heeft de VSC sinds 2020 zitting in het Local Organising Committee. Voor de PCST 2023 heeft de VSC meegedacht over het programma, diverse locaties geregeld, waaronder Maritiem Museum, het Natuurhistorisch Museum Rotterdam en het Douane Museum, voor de preconference. Daarnaast boden alle VSC-leden de congresbezoekers een week lang gratis toegang.

Overleg Techniekeducatie

Samen met de Stichting Techniek Promotie, Platform

Talent voor Technologie, C3, VHTO en VO/HO-netwerken werkte de VSC in 2022 samen om de activiteiten op het gebied van techniekeducatie beter op elkaar af te stemmen. Vanuit het belang bij het project Leerecosystemen is de VSC hierbij aangesloten. Met deze coalitie van partners kan de VSC gezamenlijk beleid beïnvloeden, maar ook programmafinanciering aanvragen. Zo is de VSC meegegaan in een aanvraag bij het Groeifonds (via PTVT en OCW) en een aanvraag bij de regeling Open Leermiddelen.

Samenwerking met NietStapelenMaarVervangen en het ministerie van LNV

Vanuit betrokkenheid bij de stuurgroep van Leerecosystemen is er in 2022 gewerkt aan een samenwerkingsverband tussen de stichting **NietStapelenMaarVervangen**, het **ministerie van LNV** en de VSC ontstaan om een gesprek op gang te brengen tussen aanbieders en koepels van educaties en het funderend onderwijs met diverse betrokken ministeries, met als doel een betere aansluiting tussen onderwijs en educatie. De VSC is hierbij betrokken vanuit het belang bij het project Leerecosystemen. Het overleg is getiteld 'Bruggen bouwen'.

New Planetary Narratives

Op verzoek van een onderzoeksgroep aan het **Freudenthal Instituut** van de Universiteit Utrecht is de VSC partner bij een NWA-ORC aanvraag voor het project Nieuwe verhalen voor het antropoceen, of kortweg **New Planetary Narratives**. Dit onderzoeksproject richt zich op het vinden van andere manieren om te praten over onze planeet, onder meer in het kader van het inmiddels gepolariseerde klimaatdebat. Het doel is om uiteindelijk een depolariserend publiek debat over de betwiste toekomst van de planeet aarde te kunnen voeren. **Sonnenborgh - Museum en Sterrenwacht** is betrokken bij dit project en op termijn, na goedkeuring, volgen mogelijk meer leden.

Lobby en public affairs

De VSC was ook in 2022 weer actief in de lobby voor onze leden en de sector. Voor een effectieve lobby is afstemming over de collectieve belangen van onze leden van groot belang. Daarom hield de VSC daar regelmatig contact over met haar leden.

VSC hoort thuis bij onderwijs, cultuur én wetenschap

De politieke lobby in Den Haag is voortgezet. De VSC bouwde in 2022 verder op de contacten met de woordvoerders van onderwijs, cultuur en wetenschap. In al deze gesprekken en activiteiten stond het bevorderen van het integraliteitsdenken tussen onderwijs, cultuur en wetenschap centraal.

Door de gesprekken van de VSC met het **ministerie van OCW** over de VSC-financiën, maar zeker ook door de organisatie van de Nationale Wetenschapscommunicatiedag en de planvorming en lobby voor het Nationale Centrum voor Wetenschapscommunicatie is de VSC weer een stuk zichtbaarder en herkenbaarder geworden richting ministerie, politiek en de sector wetenschapscommunicatie.

Werkbezoeken

Het geplande **werkbezoek van de minister** van OCW Robbert Dijkgraaf kreeg prachtig gestalte tijdens ons VSC-directeurendiner op 25 mei 2022. Direct daarna organiseerde de VSC een **werkbezoek van de staats-**

secretaris van Cultuur en Media Gunay Uslu aan OYFO. Dit zou oorspronkelijk in december 2022 plaatsvinden, maar werd uiteindelijk verplaatst naar het voorjaar van 2023.

Fondsenwerving

De fondsenwerving stond in 2022 hoog op de agenda vanwege de krappe basisfinanciering van de VSC, onder meer met het zoeken naar fondsen voor huidige en nieuwe collectieve projecten, gericht op publieke middelen, maar ook private fondsen, loterijen, corporate foundations en anderen.

Rechtstreekse subsidierelatie met OCW

Voorheen werd de VSC gefinancierd vanuit NEMO. Gesprekken over de financiële ontkoppeling van de VSC van NEMO hebben geleid tot een hernieuwde introductie bij het ministerie van OCW. Gedurende 2022 zijn hier plannen voor gemaakt en gesprekken over gevoerd. Eind 2022 kregen we het verheugende nieuws dat OCW de VSC met ingang van 2023 met een basissubsidie zou gaan ondersteunen. Daarmee was de ontkoppeling van NEMO, na veel jaren, in financiële zin een feit geworden. Inhoudelijk blijven NEMO en VSC elkaar natuurlijk spreken en versterken. In 2023 zijn de gesprekken met OCW voortgezet en is een aanvraag ingediend bij OCW voor een uitbreiding van de basissubsidie, waarmee we de doelen en ambities op de langere termijn kunnen gaan realiseren.

Fondsen en Vriendenloterij

Naast OCW is ook uitgebreid gesproken met fondsen en zijn (sonderende) aanvragen gedaan, o.a. bij een aantal vermogensfondsen waaronder **Stichting Cordius**, **Stichting Virtutis Opus**, en het **Zadelhoff Cultuurfonds**, **de Vriendenloterij** en **DigitALL**. Aangezien deze partijen niet snel genegen zijn om exploitatie of basisfinanciering te leveren, zal de VSC daarom met onderscheidende (collectieve) projecten moeten komen, waarover de VSC in 2023 met de leden het gesprek aan zal gaan. Met de huidige bezetting is het echter moeilijk om extra projecten op te zetten, naast Samen Inclusief en Leerecosystemen. Het wachten is nu op uitsluitel vanuit OCW over aanvullende subsidie.

De VSC is sinds februari 2022 in het bezit van de daarvoor zo noodzakelijke **ANBI-status** i.v.m. giftenaftrek van private donaties en fondsen.

Crowdkeeping met Voordekunst

Het crowdfundingplatform **Voordekunst** wilde samen met de VSC onderzoeken of een gezamenlijke online omgeving middelgrote en kleine culturele instellingen zou kunnen ondersteunen bij het relatiebeheer met de eigen donateurs. De VSC doet met vijf leden aan het project Crowdkeeping mee: Natuurmuseum Natura Docet, Sonnenborgh, Eise Eisinga Planetarium, Uitvindfabriek en het Nederlands Watermuseum.

Communicatiekanalen

De externe communicatiekanalen van VSC, naast persoonlijk contact en gesprekken, zijn de relatienuwsbrief, LinkedIn, Twitter en natuurlijk de VSC-website. Daarnaast communiceert de VSC veelvuldig met haar leden. Dit doen we naast persoonlijk contact, bijeenkomsten en gesprekken ook via diverse ledennieuwsbrieven waarop medewerkers van VSC-leden zich kunnen abonneren. In 2022 verstuurde de VSC 90 nieuwsbrieven aan leden, directeuren en relaties.

VSC veel actiever op LinkedIn en veel minder actief op Twitter

Begin 2022 had de VSC 267 volgers op LinkedIn en eind december 2022 660 volgers (+240%). De VSC kreeg er liefst 400 volgers bij als gevolg van extra activiteit en relevante posts.

Op Twitter was de VSC door omstandigheden en de onrust bij het platform zelf minder actief: de VSC heeft per 31 dec 2021 2332 volgers (+21 t.o.v. 2021). De VSC plaatste in 2022 100 tweets (-25%), die in totaal ruim 70.000 keer (-50%) zijn weergegeven.

De Wonderzoeker

In 2022 ontwikkelde de VSC een promotiefilm om het gezamenlijke verhaal van de VSC uit te dragen. De positionering en de boodschap van de VSC werd prachtig gematerialiseerd door Xsaga in een film van vier

minuten 'De Wonderzoeker'. De film werd zeer goed ontvangen en is tijdens meerdere gelegenheden vertoond. Op [Youtube](#) is de film inmiddels meer dan 2500 keer bekeken.

Strategische hoofdlijn 3: individueel belang

Het samenspel tussen de VSC en de leden zorgt voor uitwisseling, netwerk, binding, kennisdeling en samenwerking, waardoor individuele instellingen vaardiger, kundiger en wijzer worden. Daarmee versterken de VSC de sector en bouwt impliciet aan de VSC als kwaliteitsmerk. Veel van de voornemens uit het jaarplan 2022 zijn uitgevoerd. Ondanks en misschien wel dankzij corona heeft de VSC, net als eerder het geval was, meer (en vooral ook digitaal) contact gehad met haar leden. De VSC is van plan deze hybride uitwisseling in de toekomst vast te houden.

Oprichting van de VSC-programmaraad

Begin 2022 richtte de VSC de VSC-programmaraad op. Leden van de VSC-programmaraad dragen actief ideeën aan voor mogelijke onderwerpen en praktische invulling voor (online) bijeenkomsten, zoals het VSC-contact, VSC-inspiratiedagen, VSC-themadagen en de jaarlijkse ledendag. De leden van de programmaraad hebben allemaal andere expertise en ervaring en werken op verschillende afdelingen binnen grotere en kleinere musea en science centra. Er werden in 2022 drie online bijeenkomsten van een uur georganiseerd.

VSC-ledenbijeenkomsten

VSC-contact

In 2022 zijn er vijftien online contactmomenten georganiseerd onder de noemer 'VSC-contact', met zo'n 5 tot 35 deelnemers per keer. In deze online bijeenkomsten

voor VSC-collega's werd kennis en ervaringen onderling en/of met experts die te gast waren uitgewisseld

OVERZICHT VAN ALLE VSC-CONTACTEN IN 2022

Datum	Titel
13-01	Actuele coronasituatie, knelpunten en ideeën toekomst (input voor gesprek met ministerie OCW)
24-02	Zomerscholen en musea en science centers, met Annelore Scholten (Rijksmuseum Boerhaave), Sandra Harmsen (Museon-Omniversum) en Chris Voets (Ontdekstation013)
10-03	NWA-call wetenschapscommunicatie, met Pauline van der Wel (NWA)
24-03	Samen Inclusief Kennissessie: Fysieke toegankelijkheid van musea, i.s.m. Stichting accesibilty en José van Gelderen (NEMO)
31-03	Museumetiquette en huisregels – over (on)gewenst gedrag van bezoekers, met Rosalie Blom (Rijksmuseum Boerhaave)
14-04	Over fondsenwerving met Menno Tummers (VSC)
21-04	Samen Inclusief Kennissessie: 'Prikkelarm programmeren' met Iris van Heesch van Stichting Onbeperkt Genieten
12-05	Samen Inclusief Kennissessie: 'Naar een cultuur van kansen' met Monaïm Benrida (Ministerie van OCW) en Edith Peters-Pols (Stichting Quiet).
19-05	Over platform wetenschapscommunicatie
09-06	Terugblik Ecsite 2022, Marjolein van Breemen (NEMO, programmacommissie Ecsite)
16-06	Social impact maken, meten en managen met de MAEX met Fion Sanders (Discovery Museum) en Hester Smid, projectmanager social impact (MAEX)
23-06	Samen Inclusief Kennissessie: Culturele diversiteit, met Femke van Drongelen (Zuiderzeemuseum), Ghyslaine Tromp (Van Gogh Museum) en Vanessa Vreen-Najem (Amsterdam Museum)
-	Na de zomervakantie is de frequentie omlaag gebracht naar 1 VSC-contact per maand
29-09	Aanvragen bij Cultuurloket DigitALL met Tanja Zuiderwijk (DigitAll)
13-10	Waardevolle stages door wetenschapscommunicatiestudenten uit heel NL met bijdragen en online aanwezigheid vanuit de opleidingen van o.a. UL, UvA/VU, UU, TU Delft en RUG.
10-11	Dekolonisatie: wegens omstandigheden verplaatst
14-12	Lobby & politiek: Wat voor kansen bieden de komende verkiezingen? Met Meüs van der Poel (Hofstaten Public Affairs), lobbyist voor de VSC

Naast de terugkerende online VSC-contacten, en de bijeenkomsten voor Samen Inclusief, organiseerde de VSC ook andere (leden)bijeenkomsten en evenementen:

- ◇ 14 februari 2022 – VSC-bezoek Oyfo
- ◇ 17 maart 2022 – VSC-themadag Maken in De Spelerij
- ◇ Maand mei 2022 – Maand van het Meekijken*
- ◇ 12 mei 2022 – VSC-directeurendiner, Teylers Museum
- ◇ 3 juni 2022 – Dutch Drinks @Ecsite, Heilbronn Duitsland
- ◇ 26 september 2022 – VSC-bezoek Museon-Omniversum
- ◇ 10 oktober 2022 – de Nationale Wetenschapscommunicatiedag*
- ◇ 21 november 2022 – VSC-ledendag bij Maritiem Museum Rotterdam

* details over deze bijeenkomsten vind je in: Strategische hoofdlijn 1: het maatschappelijke belang

14 februari 2022: VSC-bezoek Oyfo

Een kleine dertig VSC-collega's kwamen naar Oyfo dat in najaar 2021 heropende. Na een bezoek aan de innovatieve basisschool die in Oyfo zit vertelden directeur Lous Kerkhof en Marloes Nijhuis over de achtergrond, totstandkoming, marketing en rol van hun nieuwe museum. Daarna kregen de aanwezigen een

VSC-bezoek Oyfo

rondleiding door tentoonstellingsmakers en vertelde het educatieteam over hun programma's in een interactieve workshop. Aansluitend een borrel, samen met de aanwezigen van de kwartaalbijeenkomst van Samen Inclusief, die op dezelfde dag bij Oyfo te gast waren.

17 maart 2022: VSC-themadag 'Maken'

Op donderdag 17 maart vond de VSC-themadag 'Maken' plaats bij De Spelerij-Uitvinderij. Deze VSC-themadag met 25 deelnemers stond in het teken van 'maken'. Hoe en wat wordt er bij VSC-leden gemaakt, gebouwd en ontworpen? Welke methoden en didac-

tiek worden gebruikt voor familie- en scholeneducatie? Diverse VSC-leden presenteerden maakactiviteiten en de keuzes die binnen hun instellingen worden gemaakt. Onderzoeker en maker Manon Mostert-van der Sar van Hogeschool Rotterdam was te gast voor verdieping over didactiek en vaardigheden.

VSC-themadag Maken in de Spelerij-Uitvinderij

7 april 2022: Themabijeenkomst bijzondere werkvormen: publieksactiviteiten door wetenschappers

Een bijeenkomst samen met de MuseumJeugdUniversiteit en het Weekend van de Wetenschap over hoe musea en science centers podia kunnen zijn voor in-

teractie tussen wetenschappers en publiek. Met Eef Grob en Marcia van Woensel (NEMO Kennislink), Maarten Kleinhans (UU), Daphne Suijker (Naturalis) en Rolf Hut (TU Delft). In totaal was van de 66 aanmeldingen de helft online en de helft live aanwezig: het was een geslaagde bijeenkomst.

Maart – Mei 2022: Drieluik Impact van wetenschapscommunicatie in musea en science centers

De VSC, MJU en het IMPACTLAB organiseerden in voorjaar 2022 gezamenlijk het online drieluik 'impact van wetenschapscommunicatie in musea en science centers'. Onder leiding van Madelijn Strick (UU), Anne Land (LU) en Ward Peeters (LU) (allen van IMPACTLAB) leerden de deelnemers hoe je de impact van wetenschapscommunicatie kunt meten.

De bijeenkomsten waren online (zoom) en gratis. Bij de bijeenkomsten sloten gemiddeld zo'n 15 deelnemers aan. De overzichtelijke presentaties en de waardevolle interacties met en tussen deelnemers, maakte dit tot een zeer geslaagde reeks.

25 mei 2022: VSC-directeurendiner bij Teylers Museum

Voor het directeurendiner 2022 waren 65 mensen te gast bij Teylers Museum in Haarlem. Ongeveer de helft van de aanwezigen was directeur van een VSC-lid. De andere helft van de aanwezigen bestond uit

een gemêleerde groep uit de wetenschapscommunicatie. De aanwezigen werkten bijvoorbeeld als wetenschapper, programmamaker of beleidsmaker bij één van de universiteiten, NWO, KNAW, SciComNL, VWN of bij het ministerie van OCW.

VSC-bezoek aan Museon-Omniversum

Tijdens het diner waren er bijdragen van o.a. Anne Land, Diederik Jekel en minister Robbert Dijkgraaf. In zijn bijdrage kondigde minister Dijkgraaf aan dat hij een impuls wil geven aan een Nationaal Centrum voor Wetenschapscommunicatie met een bedrag van €10 miljoen voor een periode van 10 jaar. Belangrijk en groot nieuws voor de sector en een mooi resultaat van de lobbyinspanningen van de VSC.

3 juni 2022: Dutch Drinks @Ecsite, Heilbronn Duitsland

Tijdens de Ecsite Conferentie, een driedaagse conferentie voor professionals uit wetenschapsmusea en science centers met 1000+ deelnemers uit 47 landen, organiseerde de VSC, net als voorgaande jaren, weer de 'Dutch Drinks'. Een informeel samenkomen om te reflecteren op de conferentie. Zowel VSC-leden als enkele tentoonstellingsmakers en medewerkers van Nederlandse Universiteiten sloten hierbij aan. Het VSC-team droeg inhoudelijk bij aan Ecsite met een drietal sessies.

Directeurendiner 2022 bij Teylers Museum Foto: Lize Kraan

26 september 2022: VSC-bezoek Museon-Omniversum

Het vernieuwde Museon-Omniversum verwelkomde de VSC-collega's op 26 september voor een uitgebreid bezoek. Na een bezoek aan de One Planet Dome met filmvertoning over vulkanen, spraken hoofd programma's en collectie Gert-Jan van Rijn en directeur Peter de Haan over de fusie, communicatie en educatie.

8 november 2022: VSC-ledendag bij Maritiem Museum Rotterdam

Op maandag 8 november organiseerde de VSC voor en met haar leden de jaarlijkse VSC-ledendag in het Maritiem Museum in Rotterdam. Iets meer dan 100 mensen meldden zich aan voor deze dag, met als thema 'Wonderzoeker of Wereldverbeteraar'. Wederom een mooie groei ten opzichte van voorgaande jaren (+ 43%).

VSC-leden lieten zich inspireren door de keynote van Tim van Hattum, die o.a. inzichten uit zijn nieuwe boek 'Only Planet' meegaf. In 'De vernieuwers' gingen de directeuren van Rijksmuseum Boerhaave, Het Grote Museum, Sonnenborgh en Discovery Museum in gesprek over Grote vragen.

In twaalf verschillende keuzesessies gingen onze leden daarna met elkaar in gesprek. Hierbij ging het o.a. over impact door jongeren, twijfel (met Marjan Doom van het Gents Universiteitsmuseum), maatschappelijke

impact, duurzaamheid, leerecosystemen, fout geld en dekolonisatie. De bomvolle en inspirerende dag werd afgesloten met theatershow 'Het Twijfelachtige Spektakel' en een borrel.

VOORUITBLIK 2023 EN VERDER

Voor dit jaarverslag vroegen we onze leden niet alleen naar de belangrijkste gebeurtenissen en cijfers uit 2022, maar ook hun verwachtingen voor de toekomst aan ons mee te geven.

Met de veelbewogen coronajaren achter ons, is het grootste deel van de VSC-leden gelukkig weer in staat om de blik op de toekomst te richten. Men is voorzichtig hoopvol, maar ook realistisch. Een echt herstel van alle leden wordt pas over twee tot drie jaar verwacht.

Als belangrijkste aandachts- of speerpunt geeft een deel van de leden aan in 2023/2024 te starten met een (her)positionering van hun instelling, het verduurzamen van de organisatie en het aangaan van nieuwe samenwerkingen. Vooruitkijkend ziet men op dit moment helaas minder kansen dan bedreigingen. Dat is gezien alle mondiale ontwikkelingen niet echt vreemd.

Als voornaamste kansen voor de toekomst ziet men de toegenomen aandacht voor duurzaamheid en klimaatverandering en de rol die onze leden daarbij kunnen

spelen (80%). Als tweede de focus op diversiteit en inclusie (60%) om te zorgen dat dit de komende jaren beklijft in organisatie, beleid, programma en publiek. Technologische vooruitgang en digitalisering (41%) is ook een thema waar veel leden aangeven verder mee aan de slag te willen gaan.

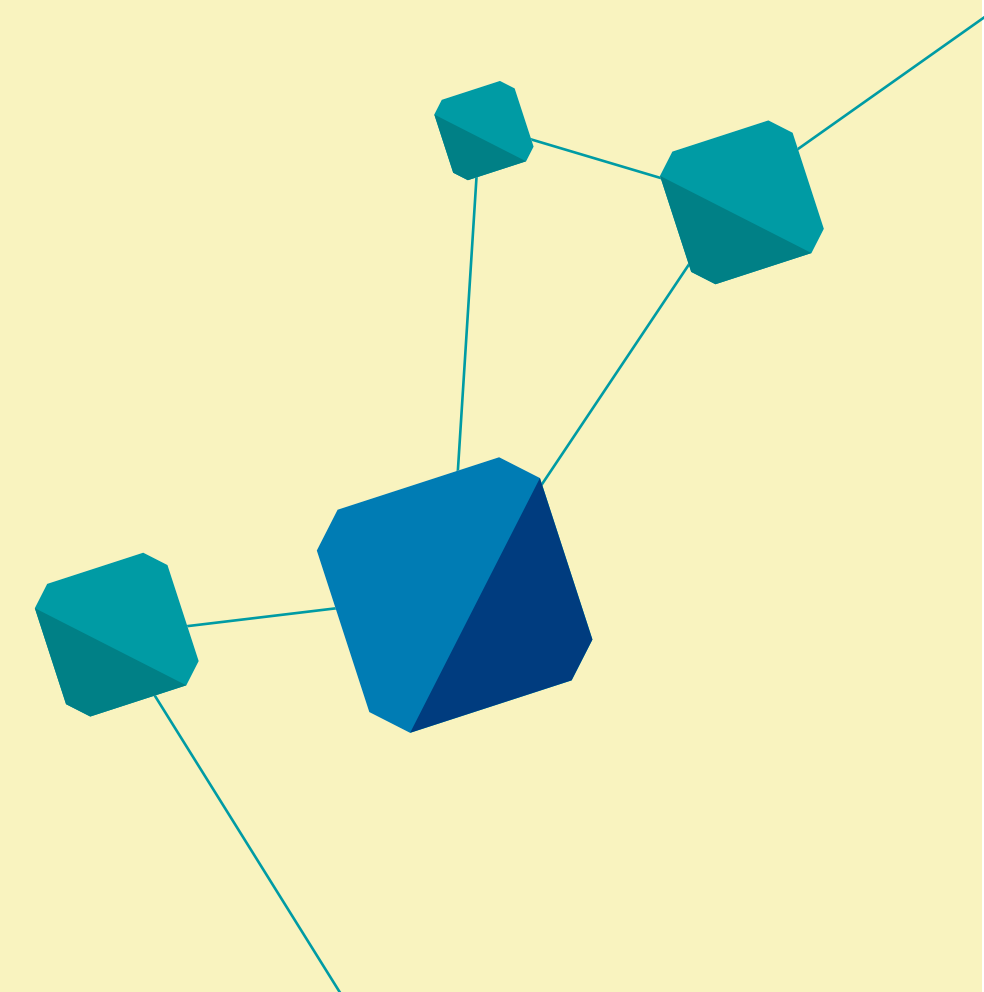
Als voornaamste bedreigingen zien de leden flink wat financiële uitdagingen die zich, mede door corona, aandienen op korte en lange termijn. Denk aan toegenomen kosten door de inflatie (75%), de beperkte ruimte het verdienvermogen te vergroten of investeringen te doen om inhoudelijk met de tijd mee te gaan of de gebouwen te verduurzamen. Daarnaast springt natuurlijk het personeelstekort in het oog (60%).

Thema's waar onze leden mee aan de slag zijn of zullen gaan: klimaatverandering en biodiversiteit (63%), diversiteit en inclusie (71%), vertrouwen in de wetenschap (37%), WNT-educatie (38%) en energietransitie (33%). Verder worden nog genoemd: digitalisering, AI, burgerwetenschap, samenwerking met wetenschappers en de

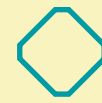
rol van techniek in onze cultuur en maatschappij.

Wij kijken vanuit de VSC hoopvol naar de toekomst, in de wetenschap dat we ons mogen verheugen in een toenemende belangstelling voor ons werk en onze vereniging. De relevantie van ons werk groeit, en niet alleen door ons eigen werk, maar zeker ook omdat er een grote maatschappelijke urgentie is ontstaan die de rol van wetenschapsmusea en science centers de komende jaren belangrijker maakt. Daarnaast zijn wij nog steeds heel erg blij met de erkenning vanuit het ministerie van OCW voor het belang van onze vereniging en de ondersteuning die wij van hen mogen ontvangen. Heel veel dank aan iedereen die de VSC draagt, helpt en ondersteunt!

Menno Tummers,
directeur VSC

COLOFON

Tekst en samenstelling

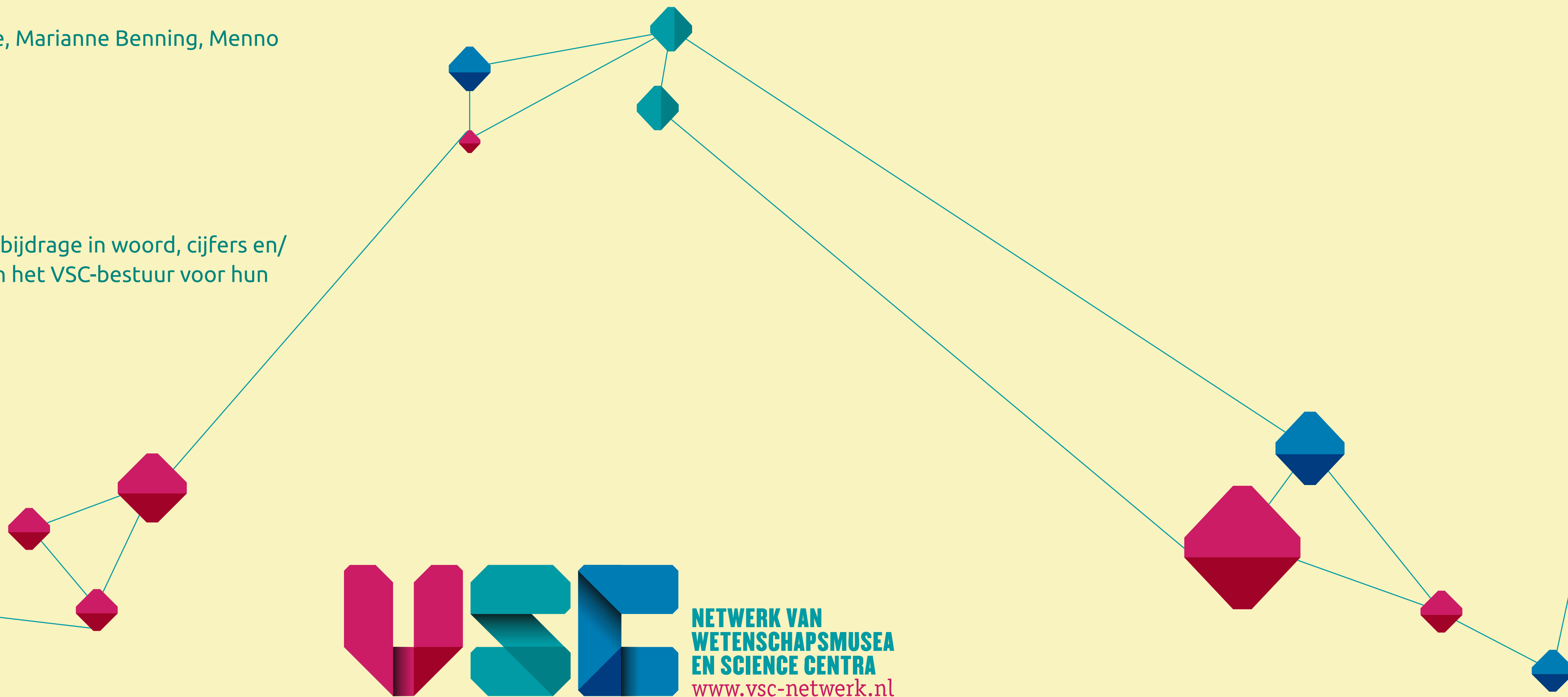
VSC-bureau (Anne Knape, Marianne Benning, Menno Tummers)

Vormgeving

studio tmo

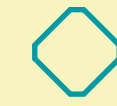
Met dank aan

Alle VSC-leden voor hun bijdrage in woord, cijfers en/of beeld, en de leden van het VSC-bestuur voor hun tekstbijdragen.

NETWERK VAN
WETENSCHAPSMUSEA
EN SCIENCE CENTRA
www.vsc-netwerk.nl

BIJLAGEN

Bijlage 1: Overzicht bezoekersaantallen VSC-leden

Naam organisatie	Bezoekers 2022	Bezoekers 2021	Verandering bezoekers 2022 t.o.v. 2021	Schoolbezoeken 2022	Schoolbezoeken 2021
ARTIS	1.184.792	712.941	66%	60.000	13.703
De Bastei	40.614	22.694	79%	10.000	1.077
Batavialand	55.664	34.499	61%	7.508	742
Rijksmuseum Boerhaave	85.811	40.516	112%	14.954	2.029
Cosmos Sterrenwacht*	5.862	1.316	345%	1.900	0
Discovery Museum	58.710	29.746	97%	7.559	902
Eise Eisinga Planetarium	63.572	32.075	98%	2.512	663
Geofort	56.258	71.298	-21%	8.050	3.308
Haarlemmermeermuseum De Cruquius	20.857	38.382	-46%	3.503	5.798
Maritiem Museum Rotterdam	160.231	79.589	101%	15.010	4.308
Museon-Omniversum	214.985	65.144	230%	34.517	12.774
De Museumfabriek	37.934	28.000	35%	19.342	0
Museum Joure	18.867	14.243	32%	1.009	217
Museum Natura Docet	18.509	33.280	-44%	2.850	3.920
Museum Speelklok	78.931	34.513	129%	5.875	885

Naam organisatie	Bezoekers 2022	Bezoekers 2021	Verandering bezoekers 2022 t.o.v. 2021	Schoolbezoeken 2022	Schoolbezoeken 2021
Museum Zaanse Tijd	16.065	12.518	28%	273	92
Naturalis Biodiversity Center	443.158	239.057	85%	40.889	15.830
Natuurhistorisch Museum Rotterdam	56.330	29.078	94%	2.587	1.883
Natuurmuseum Brabant	71.001	38.582	84%	11.608	4.038
Natuurmuseum Fryslân	49.192	28.642	72%	3.036	2.979
Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid	80.000	18.287	337%	10.513	5.751
Nederlands Watermuseum	47.663	23.037	107%	4.170	695
NEMO Science Museum	566.363	235.010	141%	36.767	7.307
Next Nature Network (Evoluon)**	60.000	n.v.t.	n.v.t.	1.500	0
De Ontdekkfabriek	21.135	13.237	60%	9.990	8.481
Ontdekstation013	18.040	13.383	35%	11.459	12.232
Oude Sterrewacht Leiden	5.500	7.530	-27%	n.v.t.	0
Oyfo Techniekmuseum	20.492	17.960	14%	5.654	11.453
Science Gallery Rotterdam***	4.275	n.v.t.	n.v.t.	0	n.v.t.
Science LinX	24.880	9.500	162%	17.900	4.000
Sonnenborgh - museum en sterrenwacht	27.790	9.263	200%	6.750	3.038
Space Expo	96.035	47.515	102%	5.278	1.471

Naam organisatie	Bezoekers 2022	Bezoekers 2021	Verandering bezoekers 2022 t.o.v. 2021	Schoolbezoeken 2022	Schoolbezoeken 2021
De Spelerij - De Uitvinderij	40.000	70.000	-43%	15.600	20000
Het Spoorwegmuseum	378.723	179.184	111%	2.805	1.268
Terra Maris	35.689	23.562	51%	2.386	1.945
Teylers Museum	147.274	59.692	147%	7.159	3.961
TU Delft Science Centre****	15.184	6.327	140%	6.652	2.634
De Uitvindfabriek	12.024	5.400	123%	5.905	2.200
Universiteitsmuseum Groningen	20.300	6.536	211%	2.500	500
Universiteitsmuseum Utrecht (UMU)*****	4.971	3.542	40%	1.781	790
Watersnoodmuseum	76.000	63.000	21%	3.530	4.500
Zuiderzeemuseum	243.283	146.632	66%	26.993	8.594
TOTAAL	4.682.964	2.544.710	84%	438.274	175.968

* Cosmos Sterrenwacht was t/m 1-4-22 gesloten wegens verbouwing.

** Next Nature Network is sinds 2022 lid van de VSC

*** Science Gallery Rotterdam is sinds 2022 lid van de VSC

**** De tentoonstelling van TU Delft Science Centre was gesloten in 2022, wachtend op nieuwbouw. De onderwijsactiviteiten, evenementen en verjaardagsfeestjes hadden gewoon doorgang.

***** Het UMU was in 2022 gesloten vanwege een grootschalige verbouwing en vernieuwing. Bovengenoemde getallen zijn de bezoekersaantallen van programma's op locatie. Voor het onderwijs ging UMU naar de scholen toe.